

WIEŚCI Z IZBY

kwiecień - wrzesień 2011

Numer 2 (34)

W imieniu Zarządu i pracowników Świętokrzyskiej Izby Rolniczej z okazji dożynek – święta rolników i tych którym sprawy rolnictwa są bliskie życzę , aby dobre plony można było zbierać co roku, aby świętokrzyska wieś się rozwijała, aby darzyło się w polu i w zagrodzie, aby dopisywało zdrowie i pogoda. Niech owoce tej pracy pozwolą godnie i dobrze żyć rolnikom, ich rodzinom i całej naszej społeczności.

Prezes Świętokrzyskiej Izby Rolniczej
Ryszard Ciżła

Świętokrzyskie tradycje kulinarne w Nitrze

W dniach 18 – 21 sierpnia bieżącego roku odbyły się Międzynarodowe Targi Rolno-Spożywcze AGRO-KOMPLEX 2011 w Nitrze, na których polskie stoisko reprezentowane było przez tradycyjne produkty z województwa świętokrzyskiego. Organizatorem stoiska był Urząd Marszałkowski Województwa Świętokrzyskiego przy wsparciu finansowym Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich.

Przedmiotem ekspozycji targowych były produkty tradycyjne i zarejestrowane w ramach unijnych i krajowych systemów jakości, wytwarzane przez podmioty skupione w Świętokrzyskiej Sieci Dziedzictwa Kulinarne. Ekspozycji towarzyszyła degustacja wyrobów mięsnych, nabiałowych, cukierniczych, przetworów owocowo-warzywnych, herbatek ziołowych i świeżych owoców, które cieszyły podniebienia zwiedzających. Wysoki profesjonalizm wystawców naszego stoiska oraz właściwy dobór produktów i materiałów promocyjnych pozwoliły na wierne zaprezentowanie walorów bezpiecznych produktów naszego regionu. Była to również okazja pokazania kolektywnego działania w dążeniu do zorganizowanej dystrybucji i dotarcia tych produktów do zagubionego konsumenta, który chciałby spożywać nie tylko 100% smaku. Dlatego cała ekspozycja prezentowana była pod szyldem Sieci Dziedzictwa Kulinarne, do zakupów w której zachęcamy wszystkich którzy chcą się bezpiecznie odżywiać.

Janusz Suszyzna

1. Polskie stoisko na Międzynarodowych Targach Rolno-Spożywczych AGROKOMPLEX 2011 w Nitrze

2. Stoisko z pierwszym produktem województwa świętokrzyskiego wpisanym w rejestr unijnych systemów jakości – wiśnia nadwiślanka

3. Prezentacja wyrobów przetworzonych z wiśni Nadwiślanki

4. Smak „krowki opatowskiej” potrafi cieszyć wybredne podniebienia nie tylko polskiego konsumenta

5. Degustacja niepowtarzalnych wyrobów z Sadu Danków

6. Wyroby wędliniarskie wytwarzane metodami tradycyjnymi cieszyły się nieustającym uznaniem zwiedzających

Informacja z działalności statutowej Świętokrzyskiej Izby Rolniczej w Kielcach od maja do sierpnia 2011 roku

W dniu 3 kwietnia 2011 roku odbył się pierwszy etap wyborów do Izby Rolniczej, w wyniku, którego z trzynastu powiatów naszego województwa wybrano 185 rolników do Rad Powiatowych Świętokrzyskiej Izby Rolniczej. W gminie, w której powierzchnia użytków rolnych nie przekracza 4 tys. ha wybierano jednego członka, a gdy powierzchnia użytków rolnych przekracza 4 tys. ha wybierano dwóch członków Rady Powiatowej.

W omawianym okresie sprawozdawczym odbyły się: dwa Walne Zgromadzenia, dwa posiedzenia Komisji Rewizyjnej, jedno posiedzenie Komisji Budżetowej oraz dwa posiedzenia Rady Powiatowej ŚIR.

Ponadto ŚIR uczestniczyła w inicjatywach na rzecz rozwoju regionu i kraju, współuczestniczyła w konkursach, wystawach, olimpiadach, targach.

I Walne Zgromadzenie Świętokrzyskiej Izby Rolniczej w Kielcach

W dniu 9 maja 2011 roku odbyło się I Walne Zgromadzenie ŚIR IV kadencji, w którym uczestniczyło 26 delegatów.

W obradach uczestniczyli także: Pani **Bożentyna Pałka-Koruba** Wojewoda Świętokrzyski oraz Pan **Piotr Żołądek** Członek Zarządu Województwa Świętokrzyskiego.

Otwarcia Walnego Zgromadzenia dokonał Prezes Zarządu ŚIR Ryszard Ciżła witając Przewodniczących Rad Powiatowych, Delegatów do Walnego Zgromadzenia oraz zaproszonych gości. Dokonano wyboru Komisji Wyborczej, Komisji Uchwał i Wniosków oraz Sekretarza obrad.

Następnie prezes ustępującego Zarządu **Ryszard Ciżła** przedstawił informację z działalności statutowej oraz strukturę ŚIR. Szczegółowo omówił zakres działań poszczególnych biur terenowych i oddziałów powiatowych.

Prezes ŚIR podczas swojego wystąpienia zwrócił także uwagę na zagadnienie, jakie cechuje Izbę przy Prezydencji w Unii Europejskiej:

- zrównanie dopłat obszarowych w całej Unii
- uregulowanie kwestii przyjmowania towarów rolniczych z poza Unii, które nie spełniają warunków określonych w Unii, integrowana produkcja, zasada dobrej praktyki rolniczej
- określenie warunków dofinansowania na lata 2014-2018

- uregulowanie regionalne tak jak młody rolnik, renty strukturalne, nabór wniosków w poszczególnych programach.

W dalszej części posiedzenia głos zabrali zaproszeni goście. Jako pierwsza z zaproszonych gości wystąpiła Pani **Bożentyna Pałka-Koruba** Wojewoda Świętokrzyski, podziękowała za zaproszenie i w dalszej części swojego wystąpienia zwróciła uwagę na;

- przygotowanie się Naszego kraju do Prezydencji w Unii Europejskiej
- funkcjonowanie rynku wewnętrznego w całej Unii
- partner w Unii Europejskiej pod względem gospodarczym i politycznym.

Następnie głos zabrał Pan **Piotr Żołądek** Członek Zarządu Województwa Świętokrzyskiego, pogratulował wszystkim wybranym a następnie określił ważność Prezydencji w Unii Europejskiej a zwłaszcza w zakresie gospodarki rolnej:

- popiera regionalizację produkcji rolnej(rozdrobnienie gospodarstw)
- poprawa ekonomii w rolnictwie.

W dalszej części obrad w wyniku głosowania wyłoniony został Prezes, Wiceprezes, Członkowie Zarządu, Delegat do Krajowej Rady Izb Rolniczych, Komisja Rewizyjna oraz Komisja Budżetowa Świętokrzyskiej Izby Rolniczej w Kielcach.

Walne Zgromadzenie Świętokrzyskiej Izby Rolniczej łącznie w czasie obrad przyjęło 6 uchwał:

1. w sprawie wyboru Prezesa Zarządu ŚIR w Kielcach
2. w sprawie wyboru Wiceprezesa Zarządu ŚIR w Kielcach
3. w sprawie wyboru Członków Zarządu ŚIR w Kielcach
4. w sprawie wyboru Delegata do Krajowej Rady Izb Rolniczych
5. w sprawie wyboru Komisji Rewizyjnej ŚIR w Kielcach
6. w sprawie wyboru Komisji Budżetowej ŚIR w Kielcach.

Walne Zgromadzenie Świętokrzyskiej Izby Rolniczej łącznie w czasie obrad przyjęło 11 wniosków, które zostały opracowane i przesłane do Premiera RP, MRiRW, Ministra Środowiska, KRIR.

II Walne Zgromadzenie Świętokrzyskiej Izby Rolniczej w Kielcach

W dniu 18 lipca 2011r. obradowało II Walne Zgromadzenie IV kadencji Świętokrzyskiej Izby Rolniczej w Kielcach, w którym uczestniczyło 24 delegatów. Obradom przewodniczyli Prezes Zarządu **Ryszard Ciżła** oraz **Zdzisław Pniewski** -Wiceprezes.

Otwarcia Walnego Zgromadzenia dokonał Prezes ŚIR Ryszard Ciżła, witając Przewodniczących Rad Powiatowych, Delegatów do Walnego Zgromadzenia, zaproszonych gości, Dyrektor Biura ŚIR oraz pracowników ŚIR w Kielcach. Dokonano wyboru Komisji Mandatowo Skrutacyjnej, Komisji Uchwał i Wniosków oraz Sekretarza obrad.

Odczytano porządek obrad i przyjęto go jednogłośnie. Członkowie Walnego Zgromadzenia jednogłośnie przyjęli także protokół z obrad I WZ.

W dalszej części posiedzenia Prezes Zarządu **Ryszard Ciżła** przedstawił najważniejsze zagadnienia z działalności statutowej ŚIR za pierwsze półrocze 2011 roku.

Prezes ŚIR w Kielcach poinformował, że wszystkie złożone wnioski podczas I Walnego Zgromadzenia ŚIR, które odbyło się 9 maja 2011 roku, zostały opracowane i wysłane do odpowiednich instytucji.

Prezes w swoim wystąpieniu poinformował, że grupa przewodniczących ŚIR w lipcu br. uczestniczyła w Konferencji Międzynarodowej w Krakowie podnoszącej kwestię przyszłości drobnych gospodarstw w nowym okresie programowania na lata 2014-2020. Prezes stwierdził, iż niestety w przyjętej 23 czerwca rezolucji Parlamentu Europejskiego nie ma zapowiedzi wprowadzenia równych dopłat w całej Unii, Izba chce uzyskać i upublicznić informację o tym jak głosowali poszczególni polscy europarlamentarzyści. Jest szansa na powrót dofinansowania dla tzw. gospodarstw niskotowarowych, jednak forma tej pomocy nie jest jeszcze dokładnie sprecyzowana, może jednak wymagać od drobnych rolników zrzeszenia się w grupy by uzyskać dofinansowanie.

W dalszej części posiedzenia głos zabrali zaproszeni goście, jako pierwsza wypowiedziała się Pani **Bożentyna Pałka-Koruba** Wojewoda Świętokrzyski, zwróciła się z prośbą by ŚIR informowała rolników o dwóch terminach, dotyczących szacowania szkód, poinformowała, że rolnik ma 24 godziny po zaistnieniu szkody na jej zgłoszenie i 12 miesięcy od wystąpienia szkody na wystąpienie o odszkodowanie. Poinformowała także, że na terenie województwa nie wystąpiły inne kataklizmy poza tym wywołanym bakterią E.COLI.

Następnie głos zabrała Pani **Magdalena Kędzierska** Dyrektor Oddziału Terenowego Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa w Kielcach, która poinformowała, że ruszył kolejny nabór na działanie „Odtworzenie potencjału produkcji rolniczej”, warunki dostępu nie zmieniły się, rozszerzono jedynie zakres szkód o przymrozki wiosenne i gradobicie. Do 1 sierpnia są przyjmowane wnioski na zalesienie, a na początku września ruszą nabory na działania: różnicowanie działalności w kierunku nierolniczym, tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw. Pani Dyrektor poinformowała, że podczas naboru na działanie ułatwienie startu młodym rolnikom wpłynęło do Agencji 347 wniosków, do 7 września ma być gotowa lista rankingowa. W czasie naboru na działanie modernizacja gospodarstw rolnych wpłynęło ponad 2000 wniosków z czego środków wystarczy na realizację 1000, jednak podejmo-

wane są starania by zapewnić środki na realizację wszystkich wniosków.

Wojewódzki Lekarz Weterynarii Pan **Bogdan Konopka** w swoim wystąpieniu, poinformował o prowadzonych w stadach była badaniach monitorujących choroby: biaczki, brucelozę, gruźlicę (sprawdzające, czy przypadki zachorowań wśród ludzi nie są odzwiercące), choroby szalonych krów (badane będą sztuki powyżej 6 lat). Poinformował także, że piąty rok nie stwierdzono przypadku wścieklizny wśród zwierząt domowych na terenie województwa świętokrzyskiego. Pan Bogdan Konopka Wojewódzki Lekarz Weterynarii opowiedział się za lobbowaniem zmian w przepisach dotyczących uboju gospodarczego zwierząt, np. gospodarstwo agroturystyczne nie może dokonywać takowego, a ubój dokonywany być powinien przez wykwalifikowaną osobę lub w rzeźni. Pogłowie trzody, bydła, owiec w województwie ma tendencję malejącą.

Pani **Jolanta Nowakowska** Zastępca Dyrektora Oddziału Regionalnego Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego w Kielcach podczas swojego wystąpienia poinformowała o działaniach podejmowanych przez KRUS. Poinformowała, że wprowadzony jest system komputerowy identyfikacji płatników, że KRUS organizuje wakacje dla dzieci oraz szkolenia dla rolników m.in., spowodowane odnotowaniem rekordowej liczby wypadków śmiertelnych w 80% przypadków były to wypadki przy obsłudze maszyn pod wpływem alkoholu.

Następnie głos zabrała Pani **Katarzyna Sowa-Cichecka** Dyrektor Stacji Chemiczno-Rolniczej w Kielcach, która poinformowała, że jest zgoda na bezpłatne badania gleb w gospodarstwach dotkniętych powodzią. W 2010 roku przeprowadzono 1200 takich badań. Stacja jest jedyną uprawnioną jednostką do pobierania próbek na badania związane z eksportem do Rosji. Pani Dyrektor postulowała o podnoszenie kwestii dofinansowania wapnowania gleb, bo jak wynika z przeprowadzanych badań w ramach monitoringu jakości gleb poziom zakwaszenia gleb w województwie wzrasta. Stacja przeprowadza badanie składu nawozów, które często wykazują rozbieżności między faktycznym a deklarowanym na opakowaniu składem.

Po wystąpieniu Dyrektor Stacji Chemiczno-Rolniczej w Kielcach głos zabrał Pan **Marek Chrapek** Świętokrzyski Wojewódzki Inspektor Ochrony Roślin i Nasiennictwa w Kielcach który stwierdził, że podstawą dochodzenia roszczeń od producenta środka jest posiadanie opakowania i paragonu. Poinformował, że w porozumieniu z ARIMR inspektorzy kontrolują gospodarstwa w zakresie zasad stosowania środków ochrony roślin, od 14 czerwca rolnik ma obowiązek informowania sąsiadów o przeprowadzaniu zabiegów z użyciem środków ochrony roślin.

Następnie głos zabrał Pan **Janusz Śledziński** Dyrektor Departamentu Rozwoju Obszarów Wiejskich i Środowiska Urzędu Marszałkowskiego w Kielcach, który na wstępie złożył gratulacje dla nowo wybranych delegatów ŚIR. Wyraził nadzieję, że mające obowiązywać od przyszłego roku dopłaty do owiec zachęcą do odbudowy pogłowia tych zwierząt. Za klęskę organizacyjną uznał brak chęci do tworzenia grup producenckich, które pomogłyby m.in. w eliminacji nieuczciwych pośredników. Na zakończenie Pan Dyrektor zaprosił na Dożynki Wojewódzkie organizowane w Skalbierzu 11 września br.

Pan **Jerzy Borcz** Zastępca Dyrektora Agencji Nieruchomości Rolnych w Rzeszowie podczas swojego wystąpienia również złożył gratulacje z okazji wyboru do sa-

morządu rolniczego. Poinformował, że współpraca z ŚIR jest wzorowa. Poinformował, że Agencja rozdysponowała 66% zasobów, które posiada na terenie województwa świętokrzyskiego. Średnia cena ziemi rolnej w województwie w 2000 roku wynosiła 2,15 tys. zł, gdy w 2010 roku cena ta wzrosła do 14,1 tys. zł.

Następnie głos zabrał Pan **Franciszek Wolszczak** Dyrektor Centrali Nasionnej w Kielcach, który złożył gratulacje nowo wybranym przedstawicielom samorządu rolniczego, przypomniał o wspólnie ze ŚIR zorganizowanej pomocy dla poszkodowanych w powodzi rolników. Dzięki Caritas Diecezji Kieleckiej i Diecezji Sandomierskiej rolnicy mogli nabyć materiał siewny. Pan Dyrektor Wolszczak poinformował, że tylko 25% powierzchni obsiewanych są obsiewane materiałem z Centrali, stąd zła jakość ziarna.

Jako ostatni z zaproszonych gości głos zabrał Pan **Hubert Żerniak** Zastępca Dyrektora Świętokrzyskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego w Modliszewicach który, poinformował, o usługach Świętokrzyskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego wykonywanych przez doradców.

Następnie głos zabrała Pani Jolanta Lech Główna Księgowa ŚIR, która przedstawiła realizację budżetu za 6 miesięcy 2011 roku.

W dalszej części wystąpienia Zastępca Przewodniczącego Komisji Rewizyjnej Pan **Jan Sojka** nie wniósł żadnych uwag do realizacji budżetu, również Pan **Bogdan Mąka** Przewodniczący Komisji Budżetowej, nie wniósł żadnych zastrzeżeń do wykonania budżetu za 6 miesięcy 2011 roku.

W dalszej części posiedzenia dokonano wyboru Komisji ds. Kobiet, Młodzieży i Wiejskiego Gospodarstwa Domowego.

Walne Zgromadzenie ŚIR łącznie w czasie obrad przyjęło 6 uchwał

1. w sprawie regulaminu obrad Walnego Zgromadzenia Świętokrzyskiej Izby Rolniczej
2. w sprawie powołania komisji ds. Kobiet, Młodzieży i Wiejskiego Gospodarstwa Domowego
3. w sprawie przyjęcia regulaminu pracy Komisji Rewizyjnej Świętokrzyskiej Izby Rolniczej
4. w sprawie przyjęcia regulaminu pracy Zarządu ŚIR.
5. w sprawie uchwalenia regulaminu Komisji ds. Kobiet, Młodzieży i Wiejskiego Gospodarstwa Domowego
6. w sprawie uchwalenia regulaminu Komisji Budżetowej.

Walne Zgromadzenie Świętokrzyskiej Izby Rolniczej łącznie w czasie obrad przyjęło 11 wniosków, które zostały opracowane i przesłane do, MRiRW, Ministra Środowiska, KRIR, Świętokrzyskiego Biura Rozwoju Regionalnego.

Komisje Świętokrzyskiej Izby Rolniczej

Komisja Rewizyjna – podczas IV kadencji ŚIR odbyło się dwa posiedzenia (12 lipca, 30 sierpnia). Na pierwszym posiedzeniu dokonano wyboru przewodniczącego Komisji, zastępcy i sekretarza obrad, opracowano plan pracy Komisji na 2011 rok, przeanalizowano wykonanie budżetu za 6 miesięcy 2011 roku

Drugie posiedzenie Komisji Rewizyjnej odbyło się 30 sierpnia br. Głównym tematem posiedzenia była kontrola pracy Oddziałów Terenowych i Oddziałów Powiatowych ŚIR w Jędrzejowie, Włoszczowie i Końskich.

Komisja Budżetowa - podczas IV kadencji ŚIR odbyło się jedno posiedzenie (12 lipiec br.), na którym Komisja ukonstytuowała się. Następnie przygotowała i omówiła

plan pracy Komisji, dokonała analizy wykonania budżetu ŚIR za 6 miesięcy 2011 roku

Rady Powiatowe ŚIR

W miesiącach kwiecień-maj br. odbyły się pierwsze posiedzenia Rad Powiatowych ŚIR, w których uczestniczyli nowo wybrani członkowie rad powiatowych, członkowie ustępującego Zarządu ŚIR oraz przedstawiciele Starostw Powiatowych.

Członkowie Zarządu przedstawiali informację na temat struktury izb rolniczych i zadań Rad Powiatowych oraz Walnego Zgromadzenia. Na każdym posiedzeniu został odczytany i przyjęty regulamin obrad Rady Powiatowej i Regulamin Wyboru Przewodniczącego Rady i Delegata do Walnego Zgromadzenia. Dokonano wyboru Komisji Wyborczej, która przeprowadziła głosowanie tajne w wyniku którego na każdym posiedzeniu został wybrany Przewodniczący Rady oraz Delegat do Walnego Zgromadzenia.

Rady Powiatowe podjęły chwały w sprawie wyboru Przewodniczącego Rady Powiatowej oraz Delegata do Walnego Zgromadzenia.

W miesiącach czerwiec-lipiec we wszystkich powiatach odbyły się drugie posiedzenia Rad Powiatowych.

We wszystkich spotkaniach uczestniczyli członkowie Zarządu ŚIR, którzy przedstawiali informację z bieżącej działalności Zarządu ŚIR.

W posiedzeniach Rad Powiatowych uczestniczyli przedstawiciele: ARiMR, ARR, ŚODR, KRUS, WIIORiN, Urzędów Gmin i Starostw Powiatowych, radni i sołtysi gmin, w których odbywały się spotkania, Powiatowi Lekarze Weterynarii, którzy przekazali informację z bieżącej działalności swoich instytucji oraz odpowiadali na pytania zadawane podczas posiedzenia. Podczas posiedzeń delegacji zostali zapoznani z ubezpieczeniami rolnymi i komunikacyjnymi w ZWC Świętokrzyski, dokonali wyboru swojego przedstawiciela do Powiatowej Rady Zatrudnienia oraz przyjęli regulamin Pracy Rady Powiatowej.

Kielce, 31.08.2011 r.

Zarząd Świętokrzyskiej Izby Rolniczej w Kielcach

Informacja z działalności Zarządu Świętokrzyskiej Izby Rolniczej w Kielcach od maja do sierpnia 2011 roku.

W dniu 9 maja 2011 roku podczas I Walnego Zgromadzeniaa został wybrany nowy Zarząd ŚIR. W skład nowo wybranego Zarządu wchodzi następujące osoby:

Ciżła Ryszard – Prezes Zarządu, gm. Wilczyce, powiat sandomierski

Pniewski Zdzisław – Wiceprezes Zarządu, gm. Raków, powiat kielecki

Zdonek Krystyna – Członek Zarządu, gm. Ćmielów, powiat ostrowiecki

Galus Jan – Członek Zarządu, gm. Solec Zdrój, powiat buski

Fatyga Robert – Członek Zarządu, gm. Imielno, powiat jedrzejski

W okresie sprawozdawczym Zarząd ŚIR zorganizował oraz uczestniczył w następujących posiedzeniach:

- 9 maj 2011r. I Walne Zgromadzenie ŚIR
- od 20 czerwca do 8 lipca 2011 r. odbyły się posiedzenia Rad Powiatowych ŚIR
- 12 lipiec posiedzenie Komisji Rewizyjnej i Komisji Budżetowej
- 18 lipiec II Walne Zgromadzenie ŚIR

W omawianym okresie sprawozdawczym Zarząd Świętokrzyskiej Izby Rolniczej w Kielcach opiniował wnioski:

- w sprawie udzielenia informacji na temat popytu na grunty rolne oraz przedłużenia umów dzierżawy, Zarząd ŚIR zapoznał się oraz zaopiniował łącznie 3 wniosków przedłożonych przez Agencje Nieruchomości Rolnych. Opinia do przedłożonych wniosków została wyrażona na podstawie art. 22a ust 3 pkt. 2 Ustawy o izbach rolniczych (Dz. U. 02.101.927),
- w sprawie zmiany przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne, Zarząd Świętokrzyskiej Izby Rolniczej zaopiniował 5 wniosków przedłożonych przez Urząd Marszałkowski Województwa Świętokrzyskiego oraz Urzędy Miast i Gmin z terenu województwa świętokrzyskiego Opinie zostały wyda-

ne w oparciu o art. 22a ust 3 pkt. 2 Ustawy o izbach rolniczych (Dz. U. 02.101.927).

Zarząd również udzielił opinii do następujących projektów przedłożonych przez Krajową Radę Izb Rolniczych w Warszawie w sprawie:

- przywrócenie potencjału produkcji rolnej zniszczonego w wyniku klęsk żywiołowych oraz wprowadzenie odpowiednich działań zapobiegawczych.
- szacowania szkód wyrządzonych przez niektóre gatunki zwierząt objęte ochroną gatunkową

W okresie sprawozdawczym członkowie Zarządu ŚIR brali udział w spotkaniach organizowanych na rzecz rozwoju regionu:

- w dniu 23 maja br. w Wojewódzkim Domu Kultury w Kielcach odbyło się XII posiedzenie Komitetu Monitorującego Regionalny Program Operacyjny Województwa Świętokrzyskiego na lata 2007-2013. W powyższym posiedzeniu z ramienia ŚIR uczestniczyła Pani Zdzisław Pniewski Wiceprezes Zarządu ŚIR.
- w dniu 27 maja br. w Urzędzie Marszałkowskim w Kielcach odbyło się posiedzenie Komisji Budżetowej i Finansów, w którym ŚIR reprezentował Pan Ryszard Ciżła Prezes Zarządu ŚIR.
- w dniu 30 maja br. w Kielcach odbyła się VIII Sesja Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego, w której z ramienia ŚIR uczestniczyła Pani Agnieszka Łodej Dyrektor Biura ŚIR.
- w dniu 3 czerwca br. w Opatowie odbyło się uroczyste otwarcie nowej siedziby Powiatowego Inspektoratu Weterynarii. W powyższym otwarciu uczestniczyła z ramienia ŚIR Pani Krystyna Zdonek Członek Zarządu ŚIR.
- w dniu 5 czerwca br. w Bieliniach odbył się XIV Dzień Świętokrzyskiej Truskawki, w którym ŚIR reprezentowała Pani Krystyna Zdonek Członek Zarządu ŚIR.
- w dniu 5 czerwca br. w Błońcu odbyło się Truskawkowe Święto, w którym ŚIR reprezentował Pan Jan Galus Członek Zarządu ŚIR.
- w dniu 12 czerwca br. w Łagowie odbyły się XII Dni Łagowa i Honorowego Krwiodawstwa. W powyższej uroczystości ŚIR reprezentował Pan Zdzisław Pniewski Wiceprezes Zarządu ŚIR.
- w dniu 12 czerwca br. w Tokarni odbył się jarmark produktów tradycyjnych i lokalnych pt. „Nasze Kulinarne Dziedzictwo”, w którym ŚIR reprezentował Pan Robert Fatyga Członek Zarządu ŚIR.
- w dniu 14 czerwca br. w Oddziale Regionalnym KRUS w Kielcach odbyło się spotkanie podsumowujące konkurs „Bezpieczne Gospodarstwo Rolne”, w którym z ramienia ŚIR uczestniczył Pan Zdzisław Pniewski Wiceprezes Zarządu ŚIR.
- w dniu 20 czerwca br. w Wojewódzkim Domu Kultury w Kielcach odbyło się XIII posiedzenie Komitetu Monitorującego Regionalny Program Operacyjny Województwa Świętokrzyskiego na lata 2007-2013.

W powyższym posiedzeniu uczestniczył Pan Zdzisław Pniewski Wiceprezes Zarządu ŚIR.

- w dniu 22 czerwca br. w Kielcach odbyło się posiedzenie Komisji Rolnictwa, Gospodarki Wodnej i Ochrony Środowiska, w którym z ŚIR reprezentował Pan Ryszard Ciżła Prezes Zarządu ŚIR.
- w dniu 28 czerwca br. w Kielcach odbyło się posiedzenie Wojewódzkiej Rady Zatrudnienia, w której ŚIR reprezentował Pan Robert Fatyga Członek Zarządu ŚIR.
- w dniu 30 czerwca br. w Warszawie odbyło się Zwyczajne Walne Zgromadzenie Towarzystwa Ubezpieczeń Wzajemnych „TUW”, w którym z ramienia ŚIR uczestniczyła Pani Krystyna Zdonek Członek Zarządu ŚIR.
- w dniu 17 lipca br. w Ociesękach gm. Raków odbył się III Piknik Strażacki, w którym z ramienia ŚIR uczestniczył Pan Zdzisław Pniewski Wiceprezes Zarządu ŚIR.
- w dniu 27 lipca br. w Warszawie odbyła się konferencja „Epidemia E.Coli – zagrożenia dla bezpieczeństwa żywności na globalnym rynku”. W powyższej konferencji z ramienia ŚIR uczestniczył Prezes Zarządu Ryszard Ciżła.
- w dniu 2 sierpnia br. w WDK w Kielcach odbyło się posiedzenie Komitetu Monitorującego Regionalny Program Operacyjny Województwa Świętokrzyskiego na lata 2007-2013. W powyższym posiedzeniu z ramienia ŚIR uczestniczył Pan Zdzisław Pniewski Wiceprezes Zarządu ŚIR.

W dniu 27 maja br. Zarząd ŚIR odbył spotkanie z Dyrektorem Stacji Doświadczalnej Oceny Odmian w Słupi Panem Stefanem Paczochą. Celem spotkania było omówienie zakończonej kadencji pracy Zespołu Wojewódzkiego Porejestrowego Doświadczalnictwa Odmianowego i Rolniczego oraz omówienie planu pracy nowo powołanego ww. zespołu. Podczas posiedzenia zostało podpisane porozumienie dotyczące współpracy między Świętokrzyską Izbą Rolniczą w Kielcach a Centralnym Ośrodkiem Badania Odmian Roślin Uprawnych w Słupi.

W dniu 26 czerwca 2011 roku w Modliszewicach odbyły się Dni Otwartych Drzwi, podczas których zostały ogłoszone wyniki konkursu „Bezpieczne Gospodarstwo Rolne”, którego głównym organizatorem jest KRUS. W powyższej uroczystości uczestniczyli: Wiceprezes Zarządu Zdzisław Pniewski, Członek Zarządu Robert Fatyga, Dyrektor Biura Agnieszka Łodej, oraz pracownicy

ŚIR: Anna Szymczyk-Tometczak, Anna Niżnik i Wiesław Ciosk. Podczas uroczystości zostało zorganizowane stoisko wystawiennicze ŚIR.

Świętokrzyska Izba Rolnicza w Kielcach wzorem lat ubiegłych na przełomie czerwiec, lipiec, sierpień zorganizowała kolonie dla dzieci w wieku szkolnym 10-16 lat, których przynajmniej jedno z rodziców jest ubezpieczone w pełnym zakresie w Kasie Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego. Kolonie organizowane były w dwóch terminach. Pierwszy z nich to kolonia w Międzywodziu w dniach 25 czerwiec 8 lipiec br. dla 45 dzieci, natomiast drugi termin to 4-17 sierpień br. Zakopane dla 30 dzieci.

W dniu 1 lipca br. Zarząd ŚIR odbył spotkanie z prezydium Zarządu Wojewódzkiego Świętokrzyskiego Związku Rolników, Kółek i Organizacji Rolniczych w Kielcach.

Celem spotkania było omówienie, wymiana poglądów i ocena sytuacji występującej w rolnictwie w naszym województwie, kraju i Unii Europejskiej.

Wzorem lat ubiegłych ŚIR włączyła się do wspólnej organizacji XI Świętokrzyskich Dożynek Wojewódzkich w Skalmierzu, które odbędą się 14 września 2011 roku. Osobą odpowiedzialną i uczestniczącą we wszystkich spotkaniach dot. dożynek z ramienia ŚIR jest Pan Jan Galus Członek Zarządu. Natomiast Pracownik ŚIR O/T w Sandomierzu Pani Ewa Borycka będzie brała udział w pracy w komisji konkursowej ds. oceny wieńców dożynkowych.

W dniu 3 sierpnia br. Zarząd ŚIR odbył spotkanie z Prezesem Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Kielcach Panem Ryszardem Żółtyńskim. Celem spotkania było omówienie spraw dotyczących dofinansowania do wapnowania gleb zakwaszonych.

Zarząd ŚIR w Kielcach dokonał rozliczenia zbiórki publicznej zorganizowanej przez Świętokrzyską Izbę Rolniczą w formie dobrowolnych wpłat na specjalne założone konto bankowe pn. „Powódź”. Podał informację o wykorzystanych środkach do Marszałka Województwa Świętokrzyskiego Adama Jarubasa do Echo Dnia oraz informacje zostały zamieszczone na stronie internetowej ŚIR

Zarząd ŚIR, Przewodniczący i Delegaci Rad Powiatowych oraz pracownicy ŚIR na przełomie lipiec/sierpień 2011 roku czynnie uczestniczyli dożynkach gminnych i powiatowych.

Ewelina Kozieł
Biurowisko ŚIR Kielce

Nie wszystkiemu winna pogoda

Słuchając informacji medialnych można odnieść wrażenie, że jesteśmy jako społeczeństwo z premedytacją manipulowani. Jedne media przedstawiają sytuację tak jakby czekała nas jakaś wielka katastrofa gospodarcza w tym żywnościowa i energetyczna. Ludowe powiedzenie określa takie zachowanie jako wywoływanie wilka z lasu albo krakanie. Inni całkowicie odwrotnie próbują utwierdzić nas w przekonaniu, że wciąż jesteśmy „zieloną wyspą” i żyje się nam łatwo i bezpiecznie „jak u Pana Boga za piecem”. Każde uogólnienie zawiera tylko część prawdy. Zapewne wielu

z nas żyje w poczuciu wielkiego zagrożenia a również są i tacy, których podstawowe tzn. bytowe problemy omijają. Prawda jak zawsze leży gdzieś po środku, natomiast ważne jest czy są podejmowane działania stabilizujące tą rozchwianą rzeczywistość. Dobrze by było, aby media informowały w sposób obiektywny o tym co w tym zakresie czynią poszczególne jednostki administracji uniijnej i krajowej.

W Ministerstwie Rolnictwa i Rozwoju Wsi podejmowane są intensywne działania, aby zminimalizować nie-

korzystne czynniki wynikające z przepisów prawa unijnego i krajowego oraz czynników losowych.

Obecnie obowiązująca WPR w znacznym stopniu jest uzależniona od uwarunkowań historycznych tzn. te kraje, które wcześniej były członkami UE mają inny korzystniejszy system wsparcia finansowego niż te, które przystąpiły później. Wśród tych drugich jest również Polska.

Wspólne są natomiast zasady funkcjonowania na otwartym rynku Unii Europejskiej. Dlatego konieczne jest zrównanie szans dla wszystkich rolników w całej Unii.

Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi Marek Sawicki bardzo zabiega o zrównanie dopłat bezpośrednich w nowej perspektywie finansowania w latach 2014 – 2020.

Wspólna Polityka Rolna musi wspierać małe gospodarstwa rolne, te poniżej średniej krajowej. W naszym kraju 56 % gospodarstw jest w przedziale 1-5 ha. Niestety za poprzednich rządów te gospodarstwa wyrzucano poza nawias pozbawiając je wszelkich środków na rozwój w ramach PROW 2007- 2013. W nowym PROW 2014-2020 znajdzie się program dla małych gospodarstw rolnych. Taka oferta jest wspierana przez Komisarza ds. rolnictwa UE D.Ciolosa. Również dostęp do programów inwestycyjnych dla małych gospodarstw zostanie stworzony w nowym PROW na lata 2014-2020. Rolnicy świętokrzyscy czekają na takie rozwiązania. Nie można się godzić na to, aby ogromne obszary były ugorowane, nie tak dawno te pola rodziły, tym bardziej teraz gdy są lepsze możliwości techniczne należy te tereny przywrócić użytkowaniu rolniczemu. Możliwości zagospodarowania jest wiele ale muszą być środki finansowe, które stworzą równe szanse dla wszystkich gospodarstw: małych, średnich i dużych. Polityka wsparcia dla rolnictwa musi również uwzględniać uwarunkowania regionalne, kryteria dostępu muszą uwzględniać różnice w poszczególnych regionach, gdyż dla województwa świętokrzyskiego i zachodniopomorskiego powinny być programy uwzględniające specyfikę tych województw. Należy więc kontynuować te programy regionalne, które są i stworzyć nowe. Wśród wielu spraw do rozwiązania jest problem ubezpieczeń upraw z dofinansowaniem z budżetu państwa i UE. Pogoda jest coraz bardziej dynamiczna. Występujące cykle wieloletnie niedoboru opadów i następnie nadmiernych opadów są niezależne od nas lecz powodują duże straty w rolnictwie. Najbardziej jest to dotkliwe dla gospodarstw o dużej i wąskiej specjalizacji. Również zmieniająca się szybko temperatura w okresie zimowym powoduje przemarzanie roślin.

Bardzo duże straty szczególnie w sadach powodują przymrozki wiosenne w okresie kwitnienia drzew i krzewów.

Biorąc to wszystko pod uwagę konieczne jest opracowanie dobrego systemu ubezpieczeń w rolnictwie. Taki projekt został opracowany przez MRiRW z udziałem zespołu w którym uczestniczyły firmy ubezpieczeniowe i przedstawiciele organizacji rolniczych ale do tej pory jest blokowany przez Ministra Finansów. Sprawa jest bardzo pilna tym bardziej, że istnieje szansa na wsparcie ubezpieczeń upraw rolnych z budżetu Unii Europejskiej. Analizując poszczególne rynki rolne należy stwierdzić, że najtrudniej jest gospodarstwom zajmującym się produkcją trzody chlewnej. Przyczyną jest wzrost cen na zboża a więc pasze podrożały bardzo znacząco, ale również afera dioksynowa, która na początku bieżącego roku ujawniona została w Niemczech wywołała załamanie na

tym rynku, które trwa do dziś. Pogłowię trzody spadło o około 30 % do poziomu nie notowanego od wielu lat. Dość stabilna sytuacja występuje na rynku mięsa wołowego i drobiowego. Następuje wzrost wielkości produkcji, a ceny rekompensują wzrost kosztów produkcji.

Również zadowalająca jest sytuacja producentów mleka po poważnym załamaniu się rynku mleka w proszku, co było efektem działań spekulacyjnych na tym rynku, obecnie wzrasta wydajność oraz wielkość produkcji, również ceny są w miarę stabilne, satysfakcjonujące dla rolników.

Wielką niewiadomą jest rynek zbóż, szczególnie po ostatnich, bardzo intensywnych opadach deszczu zakładana wielkość zbioru 27,5 mln ton może nie być osiągnięta. Będzie to miało wpływ na wysokie ceny zboża, szczególnie tzw. chlebowe.

Niesprzyjające warunki atmosferyczne mają ogromny wpływ na niskie zbiory rzepaku, mimo wzrostu areалу uprawowego, w bieżącym roku, co skutkuje wzrostem cen ale nie będzie wzrostu dochodu rolników z racji małych plonów.

W ostatnich latach nastąpił spadek powierzchni uprawy buraków cukrowych. Jest to efektem wprowadzenia przez Unię Europejską w 2006 roku reformy rynku cukru, która jest złą reformą i wiadomo było, że ograniczenie wielkości produkcji w konsekwencji wywoła wzrost cen na cukier. Zwiększyła się w ostatnim roku wielkość produkcji ziemniaków. Z racji bardzo wysokich cen w ostatnich latach rolnicy obsadzili ziemniakami dużo większą powierzchnię, co niestety skutkuje spadkiem cen.

Odrębnym zagadnieniem jest rynek produktów ogrodniczych a więc owoców i warzyw. Najbardziej stabilna sytuacja jest w produkcji pieczarek, co jest efektem dobrej organizacji producentów tego gatunku. Gorzej jest z owocami, gdyż zimowe spadki temperatur uszkodziły niektóre gatunki, ale największe szkody wystąpiły w efekcie dużych spadków temperatury podczas kwitnienia drzew. Największe straty są w części zachodniej i północnej kraju. W województwie świętokrzyskim szkody spowodowane przymrozkami były niewielkie. Dobre plony i korzystne ceny dały producentom truskawek, wiśni i czarnych porzeczek zadawalające dochody. Dobre są prognozy dla producentów jabłek, gruszek, śliwek i pozostałych owoców.

Gorsza sytuacja wystąpiła w produkcji warzyw. Główną przyczyną załamania się rynku było wystąpienie bakterii E. coli w Niemczech. Oskarżenie rzucone na producentów ogórków wywołało ogromne załamanie rynku warzyw, co trwa do dnia dzisiejszego. Ogromne problemy ze zbytem mają producenci kapusty, sałaty, pomidorów, ogórków, co jest również efektem embarga, które nałożyła Rosja na kraje UE, w tym Polskę. Jedyną szansą dla producentów warzyw i owoców jest dobry handel z krajami za wschodnią granicą. Po 6 tygodniach zdjęte zostało embargo na rynek rosyjski, ale przywrócenie kontaktów handlowych jeszcze potrwa. Straty wynikłe z afery E. coli są nie do odwrócenia mimo, że świętokrzyscy rolnicy złożyli najwięcej w naszym kraju wniosków o rekompensatę unijną. Nasze działania zmierzają w kierunku przywrócenia zaufania konsumentów do warzyw. Służy temu m.in. program finansowany z Funduszu Promocji Owoców i Warzyw oraz działania podejmowane przez MRiRW. Musimy rozwijać eksport i to w różne kierunki. Najlepiej sprzedawać produkty prze-

tworzone, gdyż rozwija się w ten sposób miejsca pracy. Ważnym elementem poprawy sytuacji dochodowej producentów może być uruchamianie programu „Mój rynek”. Ma to stworzyć możliwość sprzedaży bezpośredniej przez rolników produktów świeżych, jak również przetworzonych w ramach gospodarstwa i sprzedaż bezpośrednio konsumentom. Rozporządzenie w tej sprawie Minister Rolnictwa Marek Sawicki podpisał 1 lipca br. W dalszym ciągu należy pracować nad rozwojem agrowenergetyki a szczególnie biogazowni, gdyż jest to system, który pozwala na zagospodarowanie odpadów a jednocześnie jest szansą na osiągnięcie dochodów przez rolników sprzedających produkty roślinne, które będą wsadem produkcyjnym. Do 500 tys. złotych można uzyskać dotację na małą biogazownię kilkudziesięciokilowatową. Biogazownia nie tylko nie szkodzi środowisku ale oczyszcza je.

Dobrze zapowiadają się zbiory kukurydzy, gdyż jest to roślina która potrzebuje dużo wody ale potrzebna będzie pogodna jesień aby ziarno zebrać.

Wspierany przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi Marka Sawickiego jest program zwiększenia uprawy roślin strączkowych, które w znacznym stopniu mogą zastąpić importowaną soję.

Sytuacja ekonomiczna w rolnictwie uzależniona jest nie tylko od pogody, ale również od działań spekulacyj-

nych w skali globalnej i dlatego Unia Europejska musi stworzyć mechanizmy, które w szybki sposób będą reagować na sytuacje kryzysowe. Dlatego WPR musi przewidywać dopłaty do eksportu, dopłaty do magazynowania na skup interwencyjny aby neutralizować skutki afer i kataklizmów pogodowych. Istotną rolę stabilizującą muszą w dalszym ciągu pełnić dopłaty bezpośrednie wyliczone na podstawie uczciwych i czytelnych kryteriów uwzględniających powierzchnię, jakość gleb, klimat, ilość inwentarza i rodzaj zasiewów a nie uwarunkowania historyczne. Natomiast sami rolnicy muszą zrozumieć, że w obecnym czasie a tym bardziej w najbliższych latach utracimy dostęp do naszego rynku wewnętrznego jeśli nie nastąpi łączenie się w grupy producentów. Obecny handel i wielkopowierzchniowe sieci marketów nie będą odpowiadały na małe okazjonalne oferty. Sprzedaż hurtowa będzie możliwa tylko w dużych powtarzalnych partiach jednolitego towaru. Małe sklepiki powoli znikają i wydaje się, że jest to proces nieodwracalny. A eksport to jeszcze większe wymagania co wielkości oferowanych partii towaru. A ponadto coraz więcej pomocy finansowej jest kierowane za pośrednictwem grup producentów i te pieniądze będą dla niezorganizowanych nieosiągalne.

Ryszard Ciżła
Prezes Zarządu ŚIR

Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 unowocześnia polską wieś

Realizacja przez Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa unijnego Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007 - 2013 przyniosła już znaczące efekty. Do połowy 2011 roku Agencja wypłaciła beneficjentom blisko 25 miliardów zł, a z całego budżetu PROW 2007-2013, wynoszącego ponad 70 miliardów zł, już 85% środków jest zagospodarowanych w ramach przyjętych przez ARiMR zob-

wiązań wieloletnich.

Największe rezultaty przyniosło działanie „Modernizacja gospodarstw rolnych”, z którego około 36 tys. rolników otrzymało z Agencji wsparcie w wysokości 5 mld zł, co umożliwiło przeprowadzenie inwestycji za około 8 mld zł. Rolnicy kupili m.in. ponad 19 tys. ciągników, przeszło 150 tys. maszyn i urządzeń rolniczych oraz zrealizowali przeszło tysiąc inwestycji budowlanych – mówi Magdalena Kędzierska, Dyrektor Świętokrzyskiego Oddziału Regionalnego ARiMR w Kielcach.

Pieniądze z PROW 2007-2013 unowocześniły też dziesiątki firm zajmujących się przetwórstwem żywności oraz umożliwiły utworzenie na terenach wiejskich blisko 80 tys. nowych miejsc pracy niezwiązanych z rolnictwem. Natomiast młodzi i dobrze wykształceni rolnicy

mogli stworzyć 14 tys. nowych gospodarstw. Dopłaty z PROW 2007-2013 pozwoliły na utrzymanie opłacalności działalności gospodarczej na terenach trudnych do gospodarowania i górskich. Gdyby ich nie było, to z produkcji żywności mogłaby wypaść aż połowa naszego areалу rolnego, czyli 7,3 miliona hektarów. Prowadzenie upraw zapewniających ochronę środowiska na obszarze ok. 2,3 miliona hektarów i zalesienie 210 tys. hektarów najgorszych gruntów jest także rezultatem dofinansowania z tego Programu. Bez wsparcia z PROW 2007-2013 trudno również wyobrazić sobie „Uczestnictwo rolników w systemach jakości żywności” czy powstanie funkcjonowanie wielu „Grup Producentkich”. Pieniądze z PROW 2007-2013 pozwolą też na odbudowanie produkcji w setkach gospodarstw rolnych, które ucierpiały w ostatnim czasie z powodu różnych kataklizmów: powodzi, przymrozków, huraganów itp.

W całym kraju są też widoczne efekty działań w ramach PROW 2007-2013, których realizację ARiMR powierzyła samorządom wojewódzkim. Z działania „Odnowa i rozwój wsi”, Agencja wypłaciła 600 milionów zł, wspierając 2 344 inwestycje. Powstały setki placów zabaw, wybudowano bądź odnowiono wiele świetlic wiejskich, zakupiono do nich wyposażenie, instrumenty i stroje, odnowiono centra wielu miejscowości. Warunki życia na obszarach wiejskich ulegają poprawie także poprzez realizację projektów wspieranych w ramach działania „Podstawowe usługi dla gospodarki i ludności wiejskiej”. Do końca czerwca wypłacono ponad 850 milionów zł, przeznaczonych na budowę: wodociągów,

Tadeusz Jędrusik (na zdjęciu z lewej) oraz Waldemar Szpura skorzystali ze wsparcia z działania PROW 2007-13 „Modernizacja gospodarstw rolnych” i kupili nowoczesny sprzęt rolniczy.

kanalizacji, systemów segregacji odpadów, wytwarzanie energii ze źródeł odnawialnych, a od niedawna też na budowanie targowisk pod szyldem „Mój Rynek”. Do tej pory największą inwestycją dotyczyło gospodarki wodno – ściekowej, a jeden z projektów obejmował ponad 100 oczyszczalni ścieków.

Wdrażanie PROW 2007-2013 trwa. Do końca roku będą przyjmowane wnioski w ramach działania „Uczestnictwo rolników w systemach jakości żywności”, jesie-

nią „Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej”, a od 26 września do 7 października br. „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw” – dodaje Magdalena Kędzierska, Dyrektor świętokrzyskiej ARiMR.

WIĘCEJ INFORMACJI o dostępnych jeszcze formach pomocy: pod bezpłatnym numerem infolinii 0-800-38-00-84 czynnej 7 dni w tygodniu w godz. 7 – 21; na stronach internetowych: www.arimr.gov.pl

Produkcja mięsa wysokiej jakości

Świętokrzyska Izba Rolnicza w Kielcach w konsorcjum ze Świętokrzyskim Ośrodkiem Doradztwa Rolniczego w Modliszewicach oraz Rejonowym Związkiem Rolników Kółek i Organizacji Rolniczych w Sandomierzu w okresie jesienno-zimowym przeprowadzi szkolenia w ramach działania „Szkolenia zawodowe dla osób zatrudnionych w rolnictwie i leśnictwie” objętego programem Rozwoju Obszarów wiejskich na lata 2007-2013. na temat: „**Produkcja mięsa wysokiej jakości szansą opłacalności produkcji – mięso wołowe, trzoda chlewna, mięso baranie i mięso drobiowe**” – w zależności od zapotrzebowania rolników w danej gminie. Rolnik może uczestniczyć w każdym ze szkoleń. Nabór uczestników szkoleń odbywać się będzie przy współpracy z gminami i delegatami do ŚIR. Podczas szkolenia

zapewniamy wykładowców z poszczególnych tematów szkolenia, materiały szkoleniowe, serwis kawowy, obiad i zwrot kosztów podróży. Szkolenia przeprowadzone zostaną w 82 gminach województwa świętokrzyskiego w ramach II etapów. W listopadzie 2011 r. I etap projektu w 41 gminach województwa świętokrzyskiego, II etap realizacji projektu odbędzie się w lutym 2012 r. w pozostałych gminach województwa.

Za współpracę w realizacji projektu z góry dziękujemy samorządom gminnym, miejsko-gminnym. Rolników chętnych do udziału w szkoleniach zapraszamy do zapisu w Urzędach Gmin i biurach powiatowych Świętokrzyskiej Izby Rolniczej.

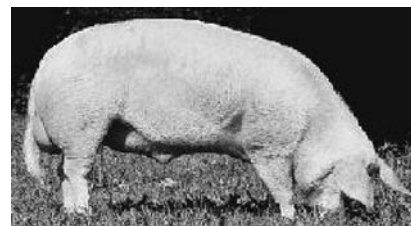
Wiesław Ciosk
Kierownik Projektu OT ŚIR w Jędrzejowie

Rasy świń hodowane w Polsce

Spośród wielu ras świni domowej na świecie, aktualnie w Polsce prowadzi się hodowlę 9 ras, w tym 5 ras polskich: biała zwiśloucha, wielka biała polska, puławska, złotnicka biała, złotnicka pstra i 4 ras zagranicznych: Pietrain, Duroc, Hampshire i belgijska zwiśloucha oraz hodowlę jednej tzw. linii syntetycznej (połączenie 6 ras knurów oraz 3 ras loch). Największą rolę gospodarczą odgrywają rasy: wielka biała polska i biała zwiśloucha. Hodowle w czystości ras prowadzi się w chlewniach zarodowych.

Biała zwiśloucha (pbz). Rasa bardzo popularna w Polsce, powstała w wyniku krzyżowania świń miejscowych długouchych i importowanych na przełomie XIX i XX w.

Znaczny postęp w tworzeniu rasy pbz nastąpił po II wojnie światowej, zastosowano wówczas dolew krwi szwedzkiej landrace i w mniejszym stopniu niemieckiej. W latach siedemdziesiątych XX w. importowano do Polski świnię tej rasy z Holandii, Niemiec, Norwegii i Wielkiej Brytanii – wówczas były hodowane jako odrębne linie. Od początków lat dziewięćdziesiątych XX w. wszystkie linie hodowlane są traktowane jako jedna

populacja hodowlana. Świnie pbz cechuje białe umaszczenie, długi tułów, szeroki grzbiet, uszy pochylone ku przodowi. Rasa ta należy do typu mięsnego, odznacza się dużym tempem wzrostu, a jej tusze są dobrze umięśnione. Nieco słabsza konstytucja i pewna podatność na stres powodują, że świnie tej rasy bardziej nadają się do chowu drobnotowarowego niż wielkostadnego. Jak wszystkie rasy szlachetne wymagają dobrych warunków utrzymania i poprawnego żywienia dając w zamian wysoką produktywność i dobre wykorzystanie paszy. Lochy charakteryzuje duża plenność i mleczność, są łagodnymi i troskliwymi matkami. Obecnie rasa biała zwistoucha używana jest do krzyżowania towarowego z innymi rasami polskimi do produkcji komponentu macecznego.

Wielka biała polska (wbp). Rasa ta powstała na przełomie XIX i XX w. w wyniku krzyżowania świń miejscowych z rasami: wielką i średnią białą angielską oraz niemiecką szlachetną. W 1956 r. uznano ją za rasę i wydano

wspólną księgę hodowlaną pod nazwą „wielka biała”, natomiast od 1962 r. rasa ta nazywa się „wielka biała polska”. Świnie tej rasy zaliczają się do typu mięsnego, szybko rosną i późno dojrzewają. Mają mocny i długi tułów,

o szerokim, równym grzbiecie i krzyżu. Nogi mocne, proste, dość wysokie i szeroko rozstawione. Umaszczenie jest białe, uszy małe i stojące. Rasę wielką białą polską cechuje bardzo dobra płodność i mleczność. Świnie te są odporne na stres i wyróżniają się mocną konstytucją, poprzez co nadają się do chowu wielkostadnego, jednakże wymagają suchych i dobrze wentylowanych pomieszczeń / racjonalnego żywienia. Osiągają wysokie przyrosty i dobrze wykorzystują paszę. Wielka biała polska jest rasą maceczną i w czystej rasie albo w krzyżówce z polską białą zwistouchą stanowi doskonały komponent maceczny do krzyżowania towarowego z rasami kolorowymi.

Puławska. To rasa wyhodowana w Polsce w XX w., w rejonie Puław, w wyniku krzyżowania miejscowych świń, głównie ostrouchych, z rasą berkshire. W 1935 r. została oficjalnie uznana za rasę, jako świnia gołębska, a po II wojnie światowej zmieniono jej nazwę na „puławska” Świnia puławska należy do ras tłuszczowo-mięsnych, charakteryzuje ją: wczesność dojrzewania, szybkość wzrostu, wydajność rzeźna, krótkie nogi i

szeroki tułów, łatwe przystosowanie do warunków środowiskowych, odporność na choroby oraz dobre wykorzystanie pastwiska. Masa ciała dorosłych loch wynosi 200-280 kg, a knurów – 250-350 kg. Umaszczenie świń puławskich jest łaciate; łaty mają czarną bądź rudawą barwę; skóra pigmentowana, szara, o ciemniejszym lub jaśniejszym odcieniu. Lochy tej rasy odznaczają się wy-

sokimi wskaźnikami użytkowości rozplodowej. Poza tym świnia puławska używana jest do krzyżowania towarowego z rasami białymi (wbp i pbz) jako komponent maceczny.

Złotnicka biała (zb). Prace hodowlane nad tą rasą rozpoczęto w latach 1949-1950 w gospodarstwie Złotniki, na bazie materiału zakupionego od repatriantów z Wileńszczyzny. W 1962 r. złotnicką białą uznano za rasę i otwarto dla niej księgę zwierząt z ar odowych. Świnie tej rasy zaliczają się: do typu mięsnego, mają białe umaszczenie, zwisłe uszy, mocną budowę, szybko rosną i późno dojrzewają. Lochy są plenne i dobrze odchowują prosięta. Obecnie rasa ta jest zagrożona wyginięciem ze względu na słabsze wyniki produkcyjne w porównaniu do pozostałych ras białych. Świnie tej rasy są wykorzystywane w krzyżowaniu towarowym do tworzenia loch mieszańców z rasą wbp.

Świnia złotnicka pstra (złp). To rasa wyhodowana jednocześnie z rasą złotnicką białą w latach 1949/1950 w gospodarstwie Złotniki, należy do typu przejściowego mięsno-słoninowego. Świnie tej rasy są średniej wielkości, oznaczają się średnim tempem wzrostu i późnym dojrzewaniem somatycznym – około 4 lat. Umaszczenie jest łaciate, czarno-białe, uszy zwisłe. Masa dorosłych loch wynosi 200-240 kg, a knurów 240-280 kg. Ze względu na niskie wyniki produkcyjne rasa ta jest zagrożona wyginięciem. Zaletą świń tej rasy jest duża zdolność przystosowania się do różnych warunków środowiskowych oraz dobra jakość mięsa i słoniny. Do wad zaliczyć można nadmierne otłuszczenie podskórne i stosunkowo niską plenność loch (9-10 prosiąt w miocie).

Pietrain. Pierwsze osobniki tej rasy wyhodowano na przełomie lat 1919 i 1920 w Belgii, a oficjalnie istnieje od 1954 r. Prawdopodobnie powstała przez skrzyżowanie rasy Yorkshire z rasą świń bayeux, mając w swoim rodowodzie geny rasy berkshire. Świnie tej rasy trafiły do Polski w 1965 r. Jest to rasa wybitnie mięsna, hodowana w czystości rasy lub używana do krzyżówek towarowych, jak też do wyprowadzania nowych ras i linii genetycznych. Świnie pietrain są niewiel-

kie, ich tułów jest średniej długości, nogi mają krótkie, głowę małą, uszy pochylone do przodu. Umaszczenie jest szarobiałe z nieregularnymi plamami czarnymi i rudymi. Rasa ta charakteryzuje się:

- szybkim wzrostem i rozwojem do uzyskania masy około 75 kg, później nieco wolniej;
- niską płodnością i kłopotami z rozrodem (niezdolność do krycia lub odchowu prosiąt z powodu osłabienia kończyn).

Jest to znakomita rasa we wszystkich systemach krzyżowania - jako komponent ojcowski z rasami białymi i jako komponent ojcowski lub mateczny do produkcji knurów krzyżówkowych z rasami Hampshire i Duroc.

Duroc. Rasa ta powstała w USA pod koniec XIX w. i jest obecnie najpopularniejszą rasą świń w tym kraju. W 1883 r. założono Amerykański Związek Hodowli Świń Duroc - Jersey i od

tąd zaczęto krzyżować obie odmiany ze sobą, a nazwę ograniczono do

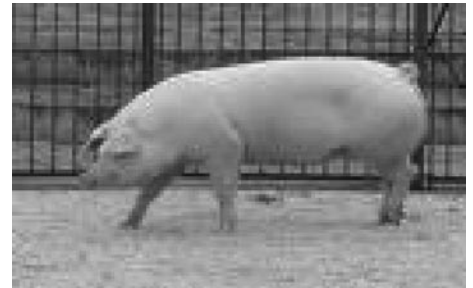

słowa „duroc”. Wzorzec rasowy ustalono w 1885 r. Świnie tej rasy są średniej wielkości, w typie mięsny, tułów mają mocny i głęboki, głowę średniej wielkości, uszy lekko zwisające, umaszczenie jest czerwone: od złotistego do ciemno mahoniowego. Rasa ta charakteryzuje się dobrym umięśnieniem, bezstresowością i łatwością aklimatyzacji. Masa ciała loch wynosi średnio 300 kg, a knurów 350-400 kg. Plenność loch wynosi 9,5 prosiąt żywo urodzonych w miocie. Duroc jest odległy genetycznie od krajowych ras białych, co gwarantuje bardzo wyraźny efekt heterozji w pierwszym pokoleniu mieszańców. Stosowany jako komponent ojcowski w krzyżowaniach trzyrasowych z loszkami pbz i wbp (lub wbp i pbz) i mateczny lub ojcowski - do produkcji knurów mieszańców ras mięsnych.

Hampshire. Rasa wyhodowana w drugiej połowie XIX w. w USA. Znaczący wpływ na jej powstanie wywarły świny angielskie (z hrabstwa Hampshire). Pierwszy związek hodowców tej rasy powstał w 1893 r. Świnie rasy Hampshire należą do typu mięsnego, odznaczają się średnią wielkością, czarnym umaszczeniem z białym pasem przechodzącym przez łopatki, przednie kończyny i brzuch; krótkimi i stojącymi uszami oraz średniej wielkości tułowiem. Masa ciała knurów wynosi średnio 320 kg, a loch 280 kg. Odznaczają się wysoką plennością, dobrą wartością tuczną i wydajnością rzeźną. Używane są do krzyżowania towarowego w USA oraz w wielu krajach europejskich, jako komponent ojcowski. Rasa Hampshire do Polski została sprowadzona w latach siedemdziesiątych XX w.

Belgijska zwistoucha (Landrace Belguisque). Rasa wyhodowana w Belgii w wyniku krzyżowania świń krajowych, początkowo z rasami: duńską, holenderską i niemiecką, a następnie krzyżowana z rasą wielką białą angielską i pietraine. To rasa typu mięsnego, charakteryzująca się długim i szerokim tułowiem.

Umaszczenie jest białe, uszy małe i pochylone ku przodowi. Masa ciała knurów wynosi średnio 287 kg, a loch 270 kg. Rasa ta stanowi doskonały komponent męski do krzyżowania towarowego i z tego względu została włączona do programów hybrydyzacji w wielu krajach europejskich tj. Austria, Niemcy, Czechy i Słowacja.

Julian Tryka
OT SIR w Sandomierzu

Kanibalizm u świń

O bgrzyzanie ogonów, uszu u świń to formy anormalnego zachowania się, które powszechnie określa się mianem kanibalizmu. Jest to zjawisko uciążliwe dla hodowców, a przede wszystkim powodujące duże straty w produkcji. Świnie słabo przyrastają, pogarsza się również wykorzystanie paszy.

Wszystko zaczyna się od niewinnego ssania uszu i ogona, a kończy na zagryzieniu jednego z towarzyszy grupy. Większość badaczy uważa, że przynajmniej jedno zwierzę, najczęściej loszka o wadze poniżej średniej w grupie zaczyna gryźć lub żuć ogon następnego świni doprowadzając do krwawienia. Czynnikiem powodującym wystąpienie kanibalizmu jest sporo. Usposabia do tego: chów bezściółkowy, podłogi rusztowe, nadmierne zagęszczenie, zbyt intensywne oświetlenie, nie wentylowane pomieszczenie, duże wahania temperaturowe, wysoka wilgotność oraz wysokie stężenie amoniaku, siarkowodoru i dwutlenku węgla. Nie bez znaczenia są również skłonności osobnicze, które uwarunkowane są genetycznie. Obserwowano, że niektóre ko-

jarzenia mogą dawać potomstwo bardziej agresywne. Łączenie w tracie tuczu nowych osobników prowadzi do walki o ustalenie hierarchii stada (szczególnie w stadzie loch), co może w efekcie sprzyjać występowaniu kanibalizmu. Kolejną przyczyną występowania tego zjawiska jest niedobór składników paszy (szczególnie Ca, Na, Mg, P, witamin), a także utrudniony jej pobór. Niektórzy hodowcy uważają, że utrudniony dostęp do paszy w większym stopniu niż jej nieodpowiedni skład sprzyja agresywnemu zachowaniu świń. Dlatego też zwierzęta powinny mieć zapewniony stały dostęp do paszy oraz świeżej wody. Szczególnie należy zwrócić uwagę na poziom rozdrobnienia (cel > 500 mikrometrów), zawartość włókna, a także poziom skażenia mykotoksynami.

Oprócz paszy na wzrost kanibalizmu ma również wpływ występowanie inwazji pasożytniczych. W nowoczesnych chlewniach często stwierdzana martwica ogona może również prowokować zwierzęta do takiego zachowania.

W przypadku pojawienia się kanibalizmu należy:

- zapewnić zwierzętom optymalny mikroklimat pomieszczeń poprzez sprawnie działającą wentylację
- zapewnić swobodny dostęp do paszy i świeżej wody
- dostosować wielkość kójców do grup wagowych (warcchlak 25 kg – 0,35 m² powierzchni, tucznik 100kg – 1m² powierzchni)
- unikać przegrupowywania i mieszania świń między sobą
- nie stosować pasz skażonych mykotoksynami. Skarmianie takich pasz jest możliwe tylko przy udziale związków powodujących ich wiązanie.
- zapewnić odpowiedni poziom włókna w paszy dla poszczególnych grup żywieniowych.

Jeżeli powyższe zalecenia nie dają pożądanych efektów to należy usunąć ze stada osobniki najbardziej agresywne. Pozostałe zwierzęta można spryskać środkami, które będą zniechęcały je do gryzienia. Jednym ze sposobów ograniczających kanibalizm jest stosowanie łańcuchów, piłek do zabawy – szczególnie nabiera to znaczenia w kójcach bez stosowania słomy. Najskuteczniejszym sposobem zapobiegawczym szczególnie w warunkach intensywnego chowu świń jest obcinanie (kurtyzowanie) prosiętom ogonków w pierwszych dniach życia.

Pamiętać należy o tym, że kanibalizm jest zaburzeniem wieloczynnościowym i w pierwszej kolejności należy znaleźć i wyeliminować przyczyny środowiskowe.

Julian Tryka
OT ŚIR w Sandomierzu

Kieleckie Przedsiębiorstwo Nasienne

„Centrala Nasienna”

w Kielcach Sp. z o.o.

25-501 Kielce ul. Sienkiewicza 76

tel. (41) 368-45-02, tel/fax (41) 366-02-78

www.cenralanasienna-kielce.pl

OFERTA HANDLOWA JESIEŃ 2011

ZBOŻA SIEWNE OZIME - KWALIFIKOWANE (zaprawiane i nie zaprawiane)	
PSZENICA:	KWS OZON (nowość), BAMBERKA (nowość), NATULA (nowość), SMUGA, AKTEUR, ALCAZAR, BATUTA, MUSZELKA, BOGATKA, LINCOLN, TONACJA, OSTKA STRZELECKA (ostka) , MEWA
JĘCZMIEN:	METAXA (nowość), LOMERIT
PSZENŻYTO:	LEONTINO (nowość), ALGOSO, HORTENSO, TODAN, PAWO - tradycyjne, ALEKTO (nowość), BORWO, WOLTARIO - krótkosłome
ŻYTO:	DAŃKOWSKIE DIAMENT.
ZIEMNIANKI SADZENIANKI:	
WCZESNE:	LORD, DENAR ,VINETA, OWACJA, CYPRIAN
ŚR. WCZESNE:	TAJFUN, CEKIN, IRGA , JUTRZENKA, GAWIN
ŚR.PÓŻNE	JELLY
NASIONA NA POPLONY	
TRAWY I MIESZANKI TRAW	
Jako dealer nawozów sztucznych, firm tj. Zakładów Chemicznych w Policach, Włocławku i Luboniu sprzedaż nawozów po cenach fabrycznych. Udzielamy upustów od cen fabrycznych, przy zakupie nawozów powyżej 1 tony. Przy zamówieniach pełnosamochodowych dostarczamy nawozy na własny koszt dodatkowo udzielając upustu.	
Dział Handlowy Centrali Nasiennej Kielce ul. Sienkiewicza 76 - tel: (41) 368-45-02: 368-45-04 Oddział „CN” Busko Zdrój ul. Bat. Chłopskich 2 - tel: 41 378-32-92, 41 378-32-93 Magazyn „CN” Pińczów, ul. 3-go Maja 48 tel: - 41/ 35-720-06; 357-38-52 Magazyn „CN” w Książu Wielkim, ul. Podzamcze 1 - tel: 41/38-380-15 Magazyn „CN” w Klemencicach tel: 41/38-060-15; 660251872 Sklep „CN” w Działoszycach ul. Kościuszki 11. - tel: 663484428 Hurtownia Nasion Rolniczych, Warzyw i Kwiatów Kielce ul. Sienkiewicza 76 tel.366-02-78 (wew. 23)	

**PRZY ZORGANIZOWANYCH ZAMÓWIENIACH
MATERIAŁ SIEWNY DOWOZIMY WŁASNYM TRANSPORTEM**

Kieleckie Przedsiębiorstwo Nasienne

„Centrala Nasienna”

w Kielcach Sp. z o.o.

25-501 Kielce ul. Sienkiewicza 76

tel. (41) 368-45-02, tel/fax (41) 366-02-78

www.cenralanasienna-kielce.pl

OFERTA HANDLOWA JESIEŃ 2011

Gatunek/Odmiana	Grupa Jakości	Wysokość w cm	Wyleganie Skala 1-9	Masa 1000 nasion	Plon q z ha		Reakcja na zakwaszenie (1 wrażliwe – 9 odporne)	Mrozoodporność
					Poziom a1	Poziom a2		
PSZENICA								
ALCAZAR	A	82	8,5	41,2	82,6	93,2	5,5	4,5
AKTEUR	A	102	8,5	45,2	86,2	96,9	5	4,5
BAMBERKA(nowość)	A	96	8,3	47,3	83,4	93,5	6	5,0
NATULA(nowość)	A	103	8,5	43,9	84,9	94,5	6	5,5
OSTKA STRZELECKA	A	105	7,3	42,2	82,8	94,2	5	4,5
TONACJA	A	98	8,2	47,1	82,5	91,3	6	6,0
KWS OZON(nowość)	B	85	8,6	46,3	88,5	100,3	5	4,5
LINCOLN	B	80	8,5	43,0	83,6	93,8	6	6,0
MUSZELKA	B	80	8,5	41,9	86,2	96,1	5	4,0
JĘCZMIĘŃ OZIMY								
METAXA	P	95	7,6	54,7	85,3	92,7	5	5,5
LOMERIT	P	100	7,5	49,9	78,7	91,0	5	5,5
PSZENŻYTO								
LEONTINO(nowość)		112	6,2	44,5	80,6	92,4	5,5	5
HORTENSO		118	6,5	43,5	79,3	89,5	5	5,5
ALGOSO		118	6,8	46,4	82,1	91,7	5	5,5
ALEKTO		99	8,4	44,0	81,7	92,9	5	5,5
BORWO - krótkosłome		100	8,3	43,1	80,5	92,1	5	5
ŻYTO								
DAŃKOWSKIE DIAMENT		146	6,6	35,8	69,1	71,2	5,5	6,5
MATERIAŁ SIEWNY POZOSTAŁYCH ROŚLIN ROLNICZYCH:								
MOTYLKOWE GRUBONASIEENNE	ŁUBIN ŻÓŁTY, ŁUBIN WĄSKOLISTNY, PELUSZKA, GROCH, WYKA, BOBIK.							
OKOPOWE:	RZĘPA ŚCIERNISKOWA							
OLEISTE:	RZĘPAK, RZĘPIK, GORCZYCA.							
TRAWY:	KOSTRZEWY, KUPKÓWKA, ŻYCICA TRWAŁA, MIESZANKI ŁĄKOWE, MIESZANKI							
POZOSTAŁE:	GAZONOWE. FACELIA, SERADELA							

Nasiona kwalifikowane gwarancją wysokich plonów !!!

Rehabilitacja lecznicza w systemie ubezpieczenia społecznego rolników

Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego, zgodnie ze swym ustawowym obowiązkiem, zapewnia rolnikom uprawnionym do świadczeń Kasy możliwość korzystania z rehabilitacji leczniczej. Rehabilitacja organizowana jest w formie 21-dniowych turnusów, prowadzonych we własnych Centrach lub Ośrodkach Rehabilitacji Rolników KRUS oraz zakładach rehabilitacji leczniczej, z którymi Kasa współpracuje. Każdego roku z rehabilitacji leczniczej korzysta za pośrednictwem KRUS około 14,5 tys. osób. Od 1993 roku Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego organizuje w czasie wakacji turnusy rehabilitacyjne dla dzieci rolników.

Głównym celem rehabilitacji prowadzonej w KRUS jest zapobieganie niepełnosprawności lub ograniczenie jej do poziomu umożliwiającego ubezpieczonemu dalsze wykonywanie pracy w gospodarstwie rolnym, a w przypadku osób, które zdolność do pracy w gospodarstwie już utraciły - jej przywrócenie, o ile tylko jest to możliwe, w wyniku leczenia i rehabilitacji. Z tego względu należy podkreślić, że rehabilitacja nie jest adresowana do wszystkich rolników objętych ubezpieczeniem społecznym. Osoba, która chce skorzystać z rehabilitacji organizowanej przez KRUS, musi spełniać określone kryteria i wymogi.

W związku z tym na turnusy rehabilitacyjne kierowane są osoby, które nie ukończyły 60 lat (kobiety) i 65 lat (mężczyźni) oraz spełniają jeden z następujących warunków:

1. podlegają ubezpieczeniu społecznemu rolników z mocy ustawy w pełnym zakresie,
2. podlegają ubezpieczeniu wypadkowemu, chorobowemu i macierzyńskiemu na wniosek w pełnym zakresie nieprzerwanie co najmniej przez 18 miesięcy przed złożeniem wniosku o rehabilitację leczniczą (okres ten nie jest wymagany, gdy osoba uległa wypadkowi przy pracy rolniczej),
3. mają ustalone prawo do okresowej renty rolniczej z tytułu niezdolności do pracy, jeżeli zachowały zdolność do samodzielnej egzystencji.

Z rehabilitacji leczniczej można korzystać nie częściej niż co 12 miesięcy. Osobom, które mają ustalone prawo do zasiłku chorobowego z tytułu czasowej niezdolności do pracy trwającej ponad 180 dni, a także osobom mającym ustalone prawo do okresowej renty rolniczej z tytułu niezdolności do pracy w gospodarstwie rolnym można przyznać świadczenie zdrowotne, jakim jest rehabilitacja, ponownie po upływie 6 miesięcy od dnia zakończenia poprzedniej rehabilitacji.

W każdym jednak przypadku, uzasadnionym potrzebami zdrowotnymi pacjenta, okres oczekiwania na ponowne skierowanie może zostać skrócony, a sam pobyt przedłużony. Każdorazowo świadczenie to przyznawane jest na wniosek lekarza ustalającego wskazania do odbycia rehabilitacji. Do wniosku muszą być dołączone niezbędne badania, zlecone przez lekarza. Wypełniony wniosek, który swą ważność zachowuje 6 miesięcy, rolnik składa

(osobiście lub wysyła pocztą) we właściwym oddziale regionalnym lub placówce terenowej Kasy. Wnioski są rejestrowane, sprawdzane pod względem formalnym i oceniane merytorycznie. Jeśli zostaną zaakceptowane przez lekarza regionalnego inspektora orzecznictwa lekarskiego KRUS, rolnicy otrzymują propozycje wyjazdu. W przypadku gdy rolnik wyrazi zgodę na proponowany termin i miejsce rehabilitacji, otrzymuje skierowanie na turnus rehabilitacyjny.

Pierwszeństwo w skierowaniu na rehabilitację leczniczą mają osoby:

- dla których potrzeba rehabilitacji jest uzasadniona następstwem wypadku przy pracy rolniczej, lub
- którym ustalono prawo do zasiłku chorobowego z tytułu czasowej niezdolności do pracy, trwającej dłużej niż 180 dni, a lekarz rzeczoznawca Kasy lub komisja lekarska Kasy orzekli wskazania do rehabilitacji leczniczej.

Poddanie się rehabilitacji jest całkowicie dobrowolne i w niczym nie ogranicza prawa rolnika do świadczeń pieniężnych z ubezpieczenia społecznego rolników, z wyjątkiem prawa do zasiłku chorobowego za okres przebywania w zakładzie rehabilitacji leczniczej.

Z rehabilitacji leczniczej KRUS warto skorzystać tym bardziej, że pobyt na turnusie jest dla rolnika bezpłatny, a zakład rehabilitacji leczniczej zwraca osobie skierowanej koszt dojazdu do placówki rehabilitacyjnej najtańszym, dostępnym publicznym środkiem transportu zbiorowego w cenie biletu osobowej komunikacji kolejowej II klasa lub autobusowej komunikacji zwykłej (podstawa: Rozporządzenie Ministra Polityki Społecznej z dnia 7 kwietnia 2005 r.).

Korzystanie z rehabilitacji za pośrednictwem KRUS nie pozbawia rolników prawa do leczenia uzdrowiskowego, finansowanego przez Narodowy Fundusz Zdrowia.

Z województwa świętokrzyskiego każdego roku korzysta z rehabilitacji za pośrednictwem KRUS około 800 rolników i rencistów spełniających ww kryteria. Rolnicy kierowani są na leczenie do ośrodków KRUS - Centrów Rehabilitacji Rolników w: Kołobrzegu, Horyńcu Zdroju, Iwoniczu Zdroju, Szklarskiej Porębie, Jedlcu, Świnoujściu i Ośrodka Szkoleniowo-Rehabilitacyjnego w Teresinie a także do zakładów współpracujących. Ponad 90 procent powraca z leczenia z poprawą stanu zdrowia.

Bliższych informacji można uzyskać w Placówkach Terenowych Kasy lub bezpośrednio w KRUS Oddziale Regionalnym w Kielcach, ul. Wojska Polskiego 65b, tel. (41) 348-19-00, 348-19-40

**Kierownik Wydziału
Prewencji, Rehabilitacji i Orzecznictwa Lekarskiego
Robert Szwagierczak**

**KRUS OR w Kielcach
www.krus.gov.pl**

Co zrobić z nadmiarem słomy w gospodarstwie

W gospodarstwach rolnych szczególnie o większym areale i niskim poziomie produkcji zwierzęcej, gdzie są małe możliwości zużycia słomy, narasta problem z jej nadmiarem. Uwagi na wysoki koszt zbioru i transportu słomy pozostałej po kombajnie, najlepszym wyjściem jest jej przyoranie na polu.

Bardzo niekorzystnym, co prawda coraz rzadziej spotykanym zjawiskiem jest wypalanie słomy, gdyż w ten sposób niszczy się czynniki próchnicotwórcze, traci bezpowrotnie węgiel i azot organiczny, likwiduje całkowicie pożyteczne mikroorganizmy oraz powoduje zwiększenie „efektu cieplarnianego”.

W Polsce obserwuje się intensywne odpróchnicowanie gleb, głównie z uwagi na duży udział (60 – 70 %) zbóż w strukturze zasiewów. Uprawa większości roślin powoduje ubytek substancji organicznej z gleby. Próchnicy dostarczają jedynie strączkowe, niektóre poplony i wielokośne rośliny pastewne. Dla każdej grupy został wyliczony tzw. współczynnik zubożenia (ze znakiem -) lub wzbogacenia gleby (ze znakiem +) w substancje organiczną. Sposób bilansowania substancji organicznej w glebie przedstawia tabela.

Grupa roślin	Współczynnik zubożenia lub wzbogacenia gleby	% udział w gospodarstwie w ha	Wynik mnożenia
Okopowe i kukurydza	- 1,40	0,25	- 0,35
Zboża i oleiste	- 1,05	0,50	- 0,52
Strączkowe	+ 0,35	0,05	+ 0,02
Pastewne wielokośne	+ 1,05	0,20	+ 0,21
Poplony	+ 0,17	0,10	+ 0,02
RAZEM		1,0 bez poplonów	- 0,62

W gospodarstwie ubywa rocznie ok. 0,62 tony próchnicy z 1 ha. Jednak, znaczna część gospodarstw nie uprawia strączkowych, a udział zbóż w powierzchni zasiewów przekracza 50 %, wówczas ubytek próchnicy z 1 ha jest jeszcze większy. Aby ten ubytek zrównoważyć, trzeba zastosować obornik, a jeśli go w gospodarstwie nie ma, można przyorać słomę. Dobrym sposobem wzbogacania gleb w substancję organiczną jest zwiększenie w strukturze zasiewów roślin motylkowych grubo i drobnonasiennych. Ich uprawa jest szczególnie wskazana na glebach lekkich, piaszczystych z natury ubogich w składniki organiczne, a takie gleby w województwie świętokrzyskim stanowią znaczną część. W świetle powyższego wykorzystanie słomy jako nawozu jest wyjątkowo uzasadnione. Przyorując ją na polu dostarczamy glebie znacznych ilości substancji organicznej. Razem z 5 tonami słomy do gleby dostaje się 19,3 kg azotu, 9 – 16 kg fosforu, 60 – 190 kg potasu, 7 – 10 kg magnezu, 12 – 21 kg wapnia, 5 -8 kg siarki, oraz nieznaczne ilości boru, miedzi, manganu, cynku u kobaltu. Rozkład słomy w glebie i mineralizacja czyli uwalnianie pierwiastków następuje bardzo powoli, nawet 2 lata, ze względu na dużą zawartość w niej węgla a małą azotu. Właśnie stosunek węgla do azotu decyduje o przydatności słomy do nawożenia. Najlepiej jeśli jest on taki sam jak w oborniku, a więc wynosi 20 – 30 : 1. W słomie poszczególnych gatunków zbóż stosunek ten jest różny i wynosi: w słomie jęczmiennej i owsianej wynosi 62 – 68 :1, a w słomie pszenicy ozimej 100:1.

Proces rozkładu substancji organicznej roślin zbożowych powoduje ubytek nawozu mineralnego z gleby. Mikroorganizmy glebowe mając do dyspozycji łatwo dostępną węgiel organiczny ze słomy intensywnie się rozmnażają, wykorzystując do budowy swego ciała nie tylko azot z rozkładanej substancji organicznej lecz przede wszystkim łatwo dostępny azot glebowy. Proces ten prowadzi do okresowego unieruchomienia azotu glebowego, w konsekwencji do obniżenia plonu rośliny. Aby zawarte w słomie składniki pokarmowe zostały dobrze wykorzystane przez rośliny, trzeba równocześnie dostarczyć do gleby, w zależności gatunku zboża, z jakiego dana słoma pochodzi, ok. 20 – 35 kg w czystym składniku na 1 ha tj. 4 -7 N/tonę słomy.

Azot najlepiej zastosować w formie oprysku jako roztwór mocznika 30 – 70 kg/ha, lub w postaci roztworu saletrzano – mocznikowego RSM – 28 lub RSM – 30 tj.: 30 – 100 kg RSM/ha

Przeznaczoną do przyorania słomę zbóż należy pociąć na sieczkę o długości 10 – 15 cm i równomiernie rozrzucić po polu. Słomę opryskiwać – najkorzystniej opryskiem drobnokroplistym. W ostatnich latach pojawił się na rynku koncentrat nawozowy do szybkiej mineralizacji słomy i resztek poźniwnych EKO – SŁOMA. Jest to nawóz makro-, mikro – i ultra mikroelementowy. Nawożenie EKO – SŁOMĄ intensyfikuje rozwój bakterii typu Azotobakter wiążących azot atmosferyczny z powietrza. Jest to tani sposób mineralizacji słomy, przebiega wolniej, ale efekt wiązania wolnego azotu jest największy. Na 1 ha stosuje się 5 – 10 litrów EKO – SŁOMY.

Stosując słomę jako nawóz pamiętać należy, że w trakcie jej rozkładu mikrobiologicznego, powstają substancje szkodliwe, nie do końca poznane. Substancje te, ogólnie zwane związkami fenolowymi w sposób specyficzny oddziałują na rośliny zbożowe: po pierwsze – powodują gorsze kiełkowanie i wschody, po drugie – powodują żółknięcie już rosnących roślin. Czasami nie ma widocznych objawów zewnętrznych, ale gdy wiosną oceniamy produktywność rozkrzewienia pszenicy, czyli liczbę kłosów, to okaże się ona mniejsza niż na zbożu posianym na innym stanowisku. Substancje fenolowe tworzą się również podczas rozkładu resztek poźniwnych ale po 6 tygodniach od wykonania uprawy poźniwnej, resztki mineralizują się. Jeśli przyorzemy większą ilość słomy, to jej rozkład następuje dużo wolniej i związki fenolowe mogą zaszkodzić posianym na tym polu roślinom zbożowym. Dlatego tak ważne jest rozdrobnienie słomy oraz nawożenia azotem o czym wspomniałem wcześniej.

Przebieg i tempo rozkładu słomy zależy również od warunków atmosferycznych. Jeżeli jest susza to proces rozkładu opóźnia się, a tym samym przesuwa się w czasie. Również jeżeli występują niskie temperatury i opady, rozkład słomy może zbiec się ze wschodami ozimin i spowodować uszkodzenia roślin, o czym również wcześniej wspomniałem.

Aby zminimalizować ujemne skutki stosowania słomy trzeba przyspieszyć proces jej rozkładu poprzez rozdrobnienie, wymieszanie z glebą i zastosowanie azotu, wówczas procesy mikrobiologiczne i chemiczne będą przebiegały szybciej.

Julian Tryka
OT ŚIR w Sandomierzu

Jestem solą tej ziemi

- Jak przyjął pan wiadomość o tym, że został pan starostą dożynek wojewódzkich?

- Byłem bardzo mile zaskoczony. To dla mnie ogromne wyróżnienie. Nie każdy może zostać starostą dożynek wojewódzkich. A tu masz. Starostą zostałem ja. Jak to życie staje się nieprzewidywalne. Nigdy nie przypuszczałem, że w swoim życiu dostąpię tak wielkiego zaszczytu.

- Czym dla pana jest to wyróżnienie?

- Jest nagrodą za moją ciężką pracę i za pracę mojej całej rodziny.

- Proszę powiedzieć, jest pan z wyboru czy z powołania rolnikiem?

- Rolnikiem zostałem raczej z wyboru, ponieważ przejąłem gospodarstwo po swoich rodzicach. To po nich odziedziczyłem zamiłowanie do tego zawodu, miłość do ziemi, która za ciężki trud pracy rolnika, za troskę jaką ją otacza odwdzięcza się urodzajnym plonem.

- Czym dla pana jest praca na roli?

- Praca na roli jest dla mnie sposobem na życie, na utrzymanie rodziny. Ale nie tylko. Jest moją pasją, której poświęciłem większość swojego życia.

- Na jakim areale pan gospodarzy i co pan uprawia?

- Obszar mojego gospodarstwa wynosi 35 ha. Własność stanowi 23 ha, a pozostała część to dzierżawy. Trwałe użytki zielone wynoszą 12 ha, natomiast pozostałe 23 ha to grunty orne na których uprawiane są większości zboża i kukurydza. Gospodarstwo nastawione jest na produkcję mleka.

- Jak ocenia pan stan polskiego rolnictwa?

- Największym problemem polskiego rolnictwa jest brak stabilności, szczególnie cen produktów rolnych przy

ciągle drożejących środkach do produkcji rolnej. Pozytywną stroną są środki unijne przede wszystkim dopłaty obszarowe i dofinansowania z różnych programów pomocowych.

- Jakie perspektywy są przed polskimi rolnikami w kontekście problemów ze zbytem produktów rolnych?

- Trudno mówić o perspektywach. Jeżeli nie zmieni się polityka rolna naszego rządu dalsze rokowania nie są zbyt optymistyczne, ponieważ sprawy rolników są ciągle zaniedbywane. Ci co teraz i w najbliższej przyszłości będą rządzić powinni zdecydowanie większą uwagę zwracać na stan polskiego rolnictwa, na tę dziedzinę gospodarki, która jest strategicznym obszarem każdej gospodarki.

- Proszę powiedzieć kilka słów o swojej rodzinie?

- Jestem żonaty. Mam troje dorosłych dzieci, syna i dwie córki.

- Czym jest dla pana rodzina?

- Rodzina jest dla mnie najważniejsza. Stanowi nie tylko oparciem dla mnie, ale jest całym moim sensem życia. Dla niej pracuję i dla niej żyję.

- Jakim jest pan człowiekiem?

- Trudno mówić o sobie. Staram się być wymagający w stosunku do siebie jak i do innych. Jestem człowiekiem towarzyskim, pogodnym, a jednocześnie spokojnym i zrównoważonym.

- Czy ma pan swoje hobby?

- Nie mam określonego hobby, ale bardzo lubię konie. W wolnym czasie lubię także obejrzeć dobry film.

- Pana największe marzenie...

- Moim marzeniem jest, aby w przyszłości któreś z moich dzieci przejęło gospodarstwo i dalej je rozwijało.

- Dziękuję za rozmowę.

*Ze starostą tegorocznych dożynek wojewódzkich **Andrzejem Hartem** rozmawiał **Andrzej Borycki** oraz **Anna Niżnik** z Biura Powiatowego ŚIR we Włoszczowie*

Borelioza – jako groźna dla człowieka choroba odzwierzęca

Kretkowica kleszczowa, zwana też **boreliozą** lub **chorobą z Lyme**, jest przewlekłą infekcją bakteryjną, w przebiegu której zaatakowanych może zostać wiele narządów wewnętrznych oraz skóra. Jest to zakaźna choroba odzwierzęca, przenoszona na człowieka przez kleszcze, w wyniku której może dojść do groźnych infekcji w jego organizmie. Do infekcji dochodzi w wyniku ukąszenia przez kleszcza z rodzaju *Ixodes*. Klesz-

cze żerują na ponad 300 gatunkach ssaków, ptaków i gadów. W Polsce zachorowania na boreliozę zaczęto rozpoznawać dopiero pod koniec lat 80. XX wieku. Najważniejsze jest wczesne rozpoznanie choroby i właściwe leczenie.

W pierwszej fazie, zaraz po tym, jak na ciele pojawi się rumień, choroba jest bardzo łatwa do wyleczenia. Jeśli jednak dojdzie do późnych powikłań, leczenie staje się utrudnione. Szczepionka przeciwko boreliozie niestety nie istnieje, można się jedynie zaszczepić przeciwko *odkleszczowemu zapaleniu mózgu*. W naszym klimacie wyróżniamy dwa szczyty aktywności kleszczy: **wiosenny (kwiecień-maj)** i **późno letni (sierpień-wrzesień)**. **Cykl rozwojowy** kleszcza rozpoczyna się od kopulacji na żywicielu lub też w środowisku, gdzie samica po pobraniu krwi składa jaja na roślinach. Z nich wykluwają się sześćcionożne larwy atakujące drobne ssaki lub gady. Larwy po pobraniu krwi (po 3-6 dniach) odpadają od żywiciela i przekształcają się w ośmionożne nimfy. Te atakują kolejnego żywiciela, którym najczęściej są króliki, zające, dziki. Po tygodniu żerowania odczepiają się od żywiciela i przekształcają się w postać dojrzałą. Dojrzałe kleszcze atakują większe zwierzęta stałocieplne takie jak psy czy koty oraz ludzi. Pasożytami są wszystkie formy rozwojowe, tj.: larwy, nimfy, postacie dojrzałe, które charakteryzuje ogromna odporność na głód. Larwy i nimfy potrafią przeżyć bez żywiciela ok. 500 dni, natomiast osobniki dorosłe nawet 800. Najbardziej zainfekowane są kleszcze bytujące w Polsce północnej, północno-wschodniej i wschodniej. Zakażone są one bowiem wszystkimi chorobotwórczymi czynnikami a więc *babesią*, *borelią*, *ehrlichią*.

Dlaczego kleszcze atakują człowieka?

Kleszcze są pasożytami, które egzystują dzięki żywicielowi, jakim jest m.in. człowiek. Dojrzałe, zapłodnione samice, by złożyć jajeczka muszą napić się krwi zwierzęcia lub człowieka, których obecność wyczuwają bezbłędnie z niewielkich odległości - po czym spadają z liści drzew, krzaków lub traw i wczepiają się w skórę. Sam moment przekłucia naskórka i wysysania krwi pozostaje nie zauważony, ponieważ wydzielina zwierzęcia działa znieczulająco. Dopiero po 2-3 dniach podrażnione miejsce zaczyna swędzieć wypełniony krwią kleszcz powiększa się, przez co staje się lepiej widoczny. W miejscu ukłucia może wystąpić obrzęk, ból, swędzenie, zaczerwienienie. Do zakażenia człowieka dochodzi w trakcie ssania krwi przez kleszcza. Niektóre kleszcze są zakażone bakteriami i wirusami wywołującymi choroby. Najgroźniejsza jest bakteria – *krętek (Borrelia burgdorferi)* - wywołujący *boreliozę* i wirusy (*Flavivirus*.) wywołujące *wirusowe odkleszczowe zapalenie mózgu*. Obie choroby nie leczone zagrażają niebezpiecznymi dla zdrowia powikłaniami.

Gdzie się najczęściej zakażamy? Te małe pasożyty, przebywają najchętniej w wilgotnych lasach liściastych i mieszanych o gęstym poszyciu, nad brzegami stawów, jezior i rzek, w wysokiej trawie łąk, w parkowych zaroślach, a także w gniazdach ptaków, na strychach i poddaszach. **Ryzyko zakażenia chorobami odkleszczowymi:** ze względu na niebezpieczne dla zdrowia powikłania zakażeń odkleszczowych powinniśmy zachować wzmożoną czujność. Zwłaszcza gdy wybieramy się do lasu czy na łąkę w okresie największej aktywności kleszczy – tj. na przełomie *maja i czerwca* oraz w okresie *sierpień - październik*.

Rezerwuarem kleszczy są bowiem łąkowe i leśne gryzonie, zwierzęta płowa, a także ptaki – m.in. gołębie i jaskółki. Trzeba też wiedzieć, że zakażenie krętkiem kleszczowym wywołującym boreliozę występuje w Polsce stosunkowo często i nie ma na nie w pełni skutecznego lekarstwa. Chorują prawie wszyscy, których skutecznie ukąsił kleszcz zakażony krętkiem. Co roku zapada na nią kilkadziesiąt tysięcy Polaków. Lekarze ostrzegają, że boreliozy nie można lekceważyć. Nie rozpoznana i nie leczona zagraża licznymi niebezpiecznymi powikłaniami a kobietom w ciąży grozi nawet poronieniem i uszkodzeniem płodu.

Etapowy rozwój boreliozy: typowe objawy choroby to czerwone plamy, gorączka, osłabienie, bóle mięśni i stawów. Występują one po upływie 3-30 dni po ukąszeniu kleszcza (rumień alergiczny lub fizjologiczny od razu). Następnie czerwone plamy powiększają się obwodowo, stopniowo blednąc od środka, do miejsca ukłucia. Zmiany skórne występują u 80-90% osób zarażonych już na I etapie choroby, chociaż występują również później wtórnie. U reszty – dopiero po kilku miesiącach od zainfekowania – pojawiają się od razu objawy charakterystyczne dla drugiego etapu choroby. W II etapie zakażenia następuje rozsiew krętków do innych narządów – zaatakowane są stawy, układ nerwowy lub krążenia.

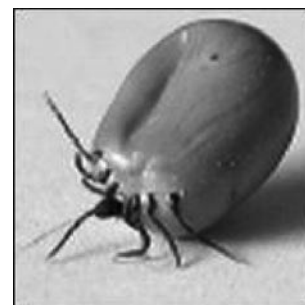
Przebieg choroby: - I etap - od 60 do 90 dni po ukłuciu kleszcza pojawiają się zmiany skórne (rumień). Niebolesnym zmianom skórny może towarzyszyć świąd, bóle mięśni, ogólne rozbitcie, stany podgorączkowe, niekiedy powiększenie węzłów chłonnych. **- II etap** - rozwój zmian skórnych, ostre zmiany zapalne narządów (w tym stawów, serca, ośrodkowego i obwodowego układu nerwowego). **- III etap** - przewlekła infekcja - powyżej 1 roku do kilkunastu lat od zakażenia. Występują przewlekłe zmiany skórne oraz destrukcyjne zmiany zapalne stawów, przewlekłe zapalenia mózgu i opon mózgowo-rdzeniowych.

Rozpoznanie boreliozy:

zmiany skórne – rumień, czerwone plamy – o ile wystąpią – są łatwe do zaobserwowania, ale bywają mylone z różą, grzybicą, skórnymi zmianami alergicznymi lub fizjologicznym odczynem na ukąszenie owadów.

Lokalizacja zmian skórnych:

u dzieci czerwone plamy lub grudki pojawiają się zwykle na *skórze głowy, twarzy i szyi*. Natomiast *u dorosłych* na *pośladkach, zgięciu pod kolanami lub pod pachami*, czyli tam, gdzie najczęściej przyczepiają się kleszcze. **Leczenie I etapu boreliozy:** eksperci Światowej Organizacji Zdrowia przyjmują, że rumień o średnicy równej lub większej niż 5 cm (gdy jest cały czerwony) świadczy z bardzo dużym prawdopodobieństwem o zakażeniu krętkiem i wymaga specjalistycznego leczenia antybiotykami. Na początku choroby stosuje się zazwyczaj antybiotyki doustne. Na tym etapie choroby leczenie antybiotykami jest najskuteczniejsze i najtańsze. **Objawy i powikłania II etapu choroby:** w II etapie rozwoju choroby – wskutek zaatakowania przez bakterie narządów wewnętrznych rozwijają się ostre zmiany zapalne narządów – zapalenia stawów, mięśnia sercowego, ośrodkowego i obwodowego układu nerwowego. Można wyróżnić w związku

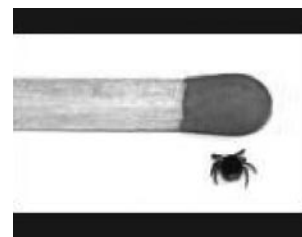
z tym kilka postaci powikłań choroby, m.in.: **1. Borelioza stawowa**, w której mogą pojawiać się obrzęki dużych stawów (np. kolan, barków, łokci) i ich bolesność. Ataki choroby przedzielane okresami pozornego zdrowia, stopniowo coraz krótszymi, często są kojarzone z chorobami reumatycznymi i tak jak one leczone. Nieodpowiednie leczenie może doprowadzić do postępu choroby, trwałych zmian w stawach i kalectwa. **2. Neuroborelioza - u dzieci** może objawiać się zapaleniem opon mózgowo-rdzeniowych lub porażeniem nerwów twarzy; *u dorosłych* występują przeszywające, napadowe bóle „korzonkowe”, zapalenia opon mózgowo-rdzeniowych i mózgu, zaburzenia psychiczne. Mogą pojawiać się zaburzenia koncentracji, silne bóle głowy, zwiększona drażliwość, uczucie zmęczenia, a nawet utrata przytomności i drgawki. **3. Kardioborelioza** - charakteryzująca się zapaleniem wsierdza, osierdza lub mięśnia sercowego – na szczęście w Polsce występuje sporadycznie.

Leczenie II etapu boreliozy: jeżeli chory zgłasza się do lekarza w drugim etapie choroby, leczenie jest już długotrwałe, bardzo kosztowne. Trwa około sześciu do ośmiu tygodni i nie zawsze jest skuteczne. Nie leczona borelioza jest bardzo groźna - może spowodować niedowład i uszkodzenia mózgu.

Tragiczny dla zdrowia III etap choroby może wystąpić do 15 lat od momentu zakażenia. Na tym etapie mogą występować zmiany zanikowe skóry, zaawansowane zwyrodnienie stawów, postępujące zmiany ośrodkowego układu nerwowego prowadzące do demencji, których nie kojarzy się z krętkami, ani tym bardziej z kleszczami.

Pamiętajmy: nie wolno lekceważyć tej choroby !!!

Każde zainfekowanie kończy się chorobą – a jej powikłania zagrażają poważnie zdrowiu. Również leczenie, nawet w pierwszym etapie, jest obciążające dla organizmu ze względu na przyjmowanie dużych dawek antybiotyków.

Profilaktyka przeciw boreliozie: niestety dostępną profilaktyką są głównie osłony ubraniowe i środki owadobójcze. Nie można zastosować medycznej profilaktyki, gdyż nie wynaleziono dotąd szczepionki przeciw boreliozie. Ponadto stosujemy osłony ubraniowe i ochronne środki chemiczne przeciw owadom. Idąc do lasu czy na łąkę z wysoką trawą należy odpowiednio się ubierać. Konieczne są długie spodnie, bluza z długimi rękawami, nakrycie głowy. Po powrocie z wycieczki należy dokładnie obejrzeć skórę, a jeśli przyczepił się kleszcz należy go jak najszybciej usunąć a miejsce po nim dokładnie zdezynfekować. Przy użyciu pęsety (nie palców) chwyć kleszcza jak najbliżej skóry i wyciągnij go zdecydowanym prostym ruchem na zewnątrz. Należy uważać, by go nie roznieść i nie wetrzeć w skórę !!!

Obecnie wiadomo, że by doszło do zakażenia kleszcz musi przebywać w skórze ok. 48 godzin. Jeśli zostanie dłużej, ryzyko zakażenia znacznie wzrasta. W sklepach dostępne są środki owadobójcze lub odstraszające je. Działają one również na kleszcze.

Anna Szymczyk-Tometczak

OT ŚIR w Busku – Zdroju

Źródło: www.borelioza.info.pl, www.pfm.pl

0 przyszłych plonach pomyśl dziś – zaprawianie materiału siewnego

Zaprawianie materiału siewnego już na samym starcie daje roślinie lepsze szanse na prawidłowy rozwój i ograniczenie walki z chorobami. Ale zaprawę trzeba wybrać z głową

Zaprawianie nasion to podstawowa ochrona w początkowym okresie wzrostu rośliny.

- Wybierając środek do zaprawiania zbóż, dobrze jest zwrócić uwagę na kilka kwestii. Przede wszystkim, do zaprawiania można użyć tylko środka dopuszczonego do stosowania w danym gatunku rośliny. Należy też rozważyć, przed jakimi chorobami chcemy chronić naszą uprawę. Zbożom jarym nie zagrażają co prawda niektóre choroby występujące na oziminach, jak np. pleśń śniegowa, ale liczba grzybów chorobotwórczych stanowiących potencjalne zagrożenie jest i tak duża. Chorobą, którą zaprawa powinna zwalczać, jest zgorzel siewek, śnieć czy głownia. Występuje ona powszechnie, w różnym nasileniu, na wszystkich gatunkach zbóż. Dobrze, jeżeli zaprawa chroni też przed chorobami, które pojawiają się znacznie rzadziej, ale których potencjalna szkodliwość jest znaczna.

Dzięki wysiewowi prawidłowo zaprawionych nasion możliwe jest w późniejszym czasie ograniczenie ochrony chemicznej

Przy wyborze zaprawy należy zwrócić uwagę, aby jej formuła była odpowiednia do zaprawiarki, w której

będzie wykonywany zabieg. Najwięcej zapraw występuje w formie płynnego koncentratu zawiesinowego (FS). Są też zaprawy w formie roztworu (LS) oraz w formie proszku do sporządzania zawiesiny wodnej (WS), a także w formie proszku (DS) i w postaci żelu (GF).

- Dokonując wyboru zaprawy warto zapoznać się z etykietą, na której umieszczone są informacje m.in. o sposobie działania oraz zakresie zwalczanych przyczyn chorób.

Nasiona można zaprawiać na sucho, półsucho lub mokro. Każdy z tych sposobów ma pewne ograniczenia, nieprawidłowo wykonany może nawet zaszkodzić zarówno tak roślinom, jak i zdrowiu ludzi. Jednak przy zachowaniu zasad bezpieczeństwa i dbałości o każdy etap zaprawiania efekt w postaci zabezpieczonych nasion okazuje się być wart zachodu. Zaprawianie suchymi zaprawami można wykonać niezależnie od temperatury otoczenia, nawet podczas mrozu. To zdecydowany atut tej metody. Jak się okazuje – nie jedyny, bowiem do tego procesu można użyć prostych zaprawiarek bębnowych, a zastosowana zaprawa jest równomiernie rozmieszczona na nasionach. Nie jest to jednak system bez wad. Najpoważniejszym problemem, z jakim spotykają się osoby zaprawiające materiał siewny suchymi zaprawami, jest słaba przyczepność preparatu do nasion. Wpływa to na bardzo duże zapylenie środowiska, a osoba przeprowa-

dzająca zabieg jest narażona na wdychanie zaprawy. Nie trzeba wspominać o oczywistych stratach zaprawy ulatniającej się w powietrzu. Jeszcze większe straty niesie ze sobą transportowanie materiału siewnego zaprawianego na sucho, ponieważ ma tu miejsce zjawisko osypywania. Aby choć częściowo przeciwdziałać temu zjawisku, przed lub po dodaniu zaprawy można dodać niewielką ilość wody zwiększającej przyczepność preparatu do nasion. Nie bez znaczenia jest też czystość materiału siewnego. Ten często bagatelizowany czynnik może w znaczny sposób wpłynąć na efekt zaprawiania na sucho. Przy zaprawianiu na półsucho, preparaty mogą być w formie zawiesiny, emulsji, koncentratu zawiesinowego, żelu lub roztworu. Stosując takie zaprawy nie trzeba obawiać się o przyczepność preparatu do nasion, nie grożą również straty spowodowane osypywaniem. Do zaprawiania półsuchego stosuje się niewielkie ilości wody. Zaprawianie na półsucho wiąże się z wykorzystaniem precyzyjnych zaprawiarek, dozujących zaprawę i ziarno w sposób dokładny i systematyczny. Przy zastosowaniu zwykłej betoniarzki nasiona zostaną zaprawione nierównomiernie. Pożądane zabezpieczenie materiału siewnego zostanie osiągnięte, gdy każde zaprawiane nasiono będzie całkowicie i, co bardzo ważne, równomiernie pokryte preparatem. Niedokładne zaprawianie może spowodować że nasiona będą pokryte zbyt dużą lub za małą ilością

preparatu. Zarówno w pierwszym, jak i w drugim wypadku będzie się to wiązać ze stratami. Nadmiar zaprawy na nasionach może powodować objawy fitotoksyczne: opóźnienie kiełkowania, całkowity brak wschodów, uszkodzenia i obumieranie kiełków. Z kolei, gdy nasiona zostaną pokryte zbyt małą ilością preparatu, można się spodziewać, iż skuteczność przeprowadzonego zabiegu będzie niewielka. Zaprawianie na mokro jest metodą wykorzystywaną stosunkowo rzadko, ponieważ można ją stosować tylko do małych ilości nasion. Nasiona zaprawiane na mokro trzeba jak najszybciej wysiać lub dosuszyć. Plusem tej metody jest jej prostota. Materiał siewny można zaprawiać na mokro przy wykorzystaniu nawet najprostszycy urządzeń, po prostu przez zanurzenie.

Technika zaprawiania zależy od wielkości gospodarstwa i ilości zaprawianego materiału siewnego, specjalistyczne zaprawiarki są drogie i rolnikowi nie opłaca się taka inwestycja.

Polski rolnik potrafi i do tego celu wykorzystuje z pełnym powodzeniem betoniarzki, 150 czy 250 litrowe. Z efektem zaprawiania taką maszyną można dyskutować, ale zaprawianie jest tanie i jeżeli rolnik dojdzie do pełnej wprawy może być skuteczne.

Każdy pomysł jest dobry, aby był skuteczny.

Wiesław Ciosek
OT ŚIR w Jędrzejowie

CHŁOP POTĘGĄ JEST I BASTA

W maju w Raclawicach odbyły się XVII już wybory Chłopa Roku. Został nim rolnik z gminy Tuczepy w powiecie buskim **JAN ARENDARSKI**.

Konkurencje, w których rywalizowali zawodnicy obejmowały: prezentację strojów ludowych, prezentację własnej osoby wraz z występem zespołu regionalnego, prezentację tańca regionalnego z przyśpiewkami, umiejętność toczenia kołem, układanie kostek siana.

Poniżej przedstawiamy bliżej CHŁOPA ROKU w wywiadzie przeprowadzonym specjalnie dla nas. Zapraszamy do lektury.

Jak zostaje się Chłopem Roku?

Przez przypadek. To on sprawił, że zdecydowałem się na start do XVII edycji konkursu na Chłopa Roku. Jestem delegatem do Świętokrzyskiej Izby Rolniczej. Na Walnym Zebraniu Delegatów padła propozycja zgłoszenia kandydata do tegorocznego konkursu na Chłopa Roku, który 8 maja miał odbyć się w Raclawicach. Delegaci Izby wskazali moją kandydaturę. Ponieważ należę do osób odważnych, a przy tym pogodnych, pełnych humoru i lubiących wyzwania powiedziałem, dlaczego nie.

Nie obawiał się Pan nowego, nieznanego sobie wyzwania?

Jak już wcześniej powiedziałem nie należę do ludzi lękliwych. Zadania, jakie stawano i stawia przede mną ży-

cie przyjmowałem i przyjmuję ze spokojem, z głęboką wiarą, że im sprostam. Wie Pan, jestem człowiekiem głębokiej wiary, a ponadto marzycielem. Człowiek jak w coś bardzo wierzy, jak czegoś bardzo pragnie, to o czym marzy wcześniej czy później spełni się, choćby był to nawet bardzo, a to bardzo odległy czas.

Jak długo przygotowywał się Pan do tego konkursu?

Zaskoczę Pana. Miałem tylko siedem dni. Przez ten czas miałem nauczyć się śpiewać, tańczyć i kondycyjnie przygotować się do konkurencji sprawnościowych.

Jak taniec, to z partnerką. Była to Pańska żona?

Niestety, ale nie. Moja żona Bożena, z którą jestem już od 32 lat odmówiła. Zawsze miała i ma wielką treść przed jakimikolwiek wystąpieniami z udziałem publiczności. Tak więc partnerki musiałem poszukać spoza kręgu mojej rodziny.

I kto nią został?

Moja koleżanka z dawnej pracy w Spółdzielni Kółek Rolniczych, mieszkanka sąsiedniej wsi Wierzbica. To z nią tak dobrze tańczyłem walczyka i polkę, że w rezultacie zająłem pierwsze miejsce.

Występowaliście w strojach ludowych?

Tak, to był jeden z wymogów konkursowych. Występowaliśmy w strojach krakowskich. Bardzo żałuję, że nie w strojach ludowych naszego regionu świętokrzyskiego, którego byliśmy reprezentantami, ale niestety trudno nam było taki strój wypożyczyć. Strój krakowski pozyczyła nam gmina Solec Zdrój.

Poza konkursem tańca i śpiewu jakie były inne konkurencje w wyborach Chłopa Roku?

Była nią próba ciągnikowa polegająca na zapięciu pługa do ciągnika, podniesienie i opuszczenie oraz odpięcie pługa na czas, ale nie odbyła się ona. Organizatorzy konkursu podstawili tak duży i tak bardzo nowoczesny, wyposażony w komputer ciągnik, że ani jeden z dziewięciu kandydatów startujących na Chłopa Roku nie potrafił uruchomić tego skomplikowanego pojazdu rolniczego. Rozegrane zostały dwie konkurencje sprawnościowe. Jedną z nich było toczenie koła oburącz. Zawodnik miał toczyć dwa koła oburącz na odcinku 20 metrów, obejść słupek i wrócić tocząc koła. Za każde upuszczenie jednego koła doliczane było 5 sekund kary. Drugą konkurencją była konkurencja grupowa. Zawodnicy po kolei pokonywali slalomem 20 metrów, na końcu którego zawodnik ustawiał kostkę słomy i wracał slalomem na start. Wtedy startował kolejny zawodnik. Jako ostatni z drużyny startował kandydat na Chłopa Roku. Kostki ustawiane były w stos. Nie można ich było ani przesunąć, ani poprawić. Za każde przewrócenie się stosu doliczano 10 sekund kary.

Jak punktowane były miejsca?

Pierwsze miejsce 5 punktów, drugie 4, trzecie 3, czwarte 2 i piąte 1 punkt.

Od jakiej konkurencji rozpoczęły się wybory Chłopa Roku?

Od zaprezentowania stroju regionalnego połączonego z prezentacją własną oraz regionu. W tej konkurencji towarzyszyła mi kapela ludowa z Tuczęp. Oceniany był strój regionalny kompletny za który otrzymać można było maksymalnie 5 punktów oraz oceniana była atrakcyjność prezentacji, pomysłowość i ilość informacji przekazywanej w wystąpieniu poszczególnego kandydata.

I co Pan zaprezentował?

Składankę o naszej gminie, której byłem jednym ze współautorów. Pozwoli Pan, że jedną z jego zwrotek cytuję: W gminie Tuczępy mieszkam sobie, i tak właściwie nic nie robię. Z Unii dopłaty pobieramy a pola stoją ugorami. Trochę się tutaj nagałęm, to pochwaliłem, to narzekałem, ale ogólnie w gminie Tuczępy to naród mądry jest, a nie tępy itd.

Jedną z najmilszych konkurencji tego konkursu była zapewne prezentacja tańca?

O tak. Oceniana była prezentacja tańca regionalnego z żartobliwymi przyśpiewkami ze swoją partnerką

i z akompaniamentem. Oceniany był także efekt tańca, zachowanie rytmiki, prowadzenie partnerki i uwaga... figury taneczne. Z przyśpiewek zaprezentowałem piosenkę „Świętokrzyskie jakie cudne”, a z przyśpiewek o swojej gminie - Tuczępy, Tuczępy szerokie jak ława. Jeszcze drugie tyle byłaby Warszawa. Tuczępy, Tuczępy piękna okolica. Gdyby nie stodoły byłaby stolica.

Miał Pan treść?

Z natury, jak już wcześniej powiedziałem jestem człowiekiem odważnym, a przy tym zawsze uśmiechniętym. I takim byłem na scenie podczas swojego występu. Ale kiedy skończyłem to nogi miałem jak z galarety, a spódnie trzęsły się. Był to mój pierwszy w życiu publiczny występ.

Ale opłacał się. Tytuł Chłopa Roku to wielkie wyróżnienie. Co poza wyróżnieniem otrzymał Chłop Roku?

Trzy piękne puchary od ministra rolnictwa i rozwoju wsi Marka Sawickiego, od wojewody małopolskiego Stanisława Kracika i od Małopolskiej Izby Rolniczej, a także nagrody na łączną kwotę 4 tys. złotych. Były nimi nagrody rzeczowe tj. rozsiewacz ciągnikowy do nawozu, piła do cięcia drzewa, kosiarka spalinowa do koszenia trawy i wycieczka z żoną do Brukseli. Jedną z tych nagród, a mianowicie kosiarkę do trawy podarowałem swoje partnerce w tańcu.

Czy po zdobyciu tytułu Chłopa Roku coś zmieniło się w Pańskim życiu?

Niewiele. Poza tym tylko, że stałem się bardziej znanym człowiekiem. W ostatnim czasie stałem się obiektem w kręgu zainteresowania wielu mediów. Dziennikarze piszą o mnie artykuły, przeprowadzają wywiady, a władze samorządowe województwa i powiatu oraz gminy przysyłają gratulacje. Swoją wizytę w moim domu zapowiedział sam marszałek województwa świętokrzyskiego Adam Jarubas. A poza tym nic się nie zmieniło. Nadal jestem takim jaki jestem. Skromnym, zawsze pogodnym i uśmiechniętym, niepoprawnym optymistą i marzycielem.

Kim prywatnie i zawodowo jest Jan Arendarski?

Mam 56 lat i od 25 lat prowadzę wraz z żoną Bożeną gospodarstwo rolne specjalizujące się głównie w produkcji roślinnej z zastosowaniem najnowszej technologii upraw. Tytoń uprawiamy na powierzchni 2,5 hektara, a na 1,5 hektara groch. Zawodowo, od 1980 roku pracuję na kolei. Zatrudniony jestem na stanowisku starszego rewidenta technicznego wagonów. Jestem delegatem Świętokrzyskiej Izby Rolniczej z powiatu buskiego i od dwóch kadencji pełnię funkcję członka Zarządu Okręgowego Związku Plantatorów Tytoniu w Kielcach. Mam trójkę dzieci. Najstarszy syn Paweł pracuje na gospodarce, średnia córka Monika mieszka wraz z mężem i córką Aleksandrą w Żorach na Śląsku, a najmłodszy Piotr pracuje w firmie budowlanej w Warszawie. Wydaje mi się, że jestem osobą czynną, otwartą i lubianą w swoim otoczeniu. Mam charakter społecznika zaangażowanego w sprawy swojej wsi, swojej gminy i regionu w którym mieszkam.

Czego należy życzyć Chłopu Roku?

Przede wszystkim zdrowia, pogody ducha, optymizmu i wiary w lepszą przyszłość.

Dziękuję za rozmowę.

Z Chłopem Roku ze wsi Góra w gminie Tuczępy Janem Arendarskim rozmawiał Andrzej Borycki.

EKSPANSJA ŚWIĘTOKRZYSKIEJ SIECI DZIEDZICTWA KULINARNEGO

Zwiększa się liczba podmiotów wytwarzających i handlujących, zainteresowanych pełną identyfikowalnością wyrobów spożywczych pod szyldem „Dziedzictwo kulinarne”.

12 czerwca 2011 roku w Tokarni przyznano prawo używania znaku nowym podmiotom a produkty przez nie oferowane cieszą się coraz większym powodzeniem. Produkty oferowane w sieci oparte są na recepturach tradycyjnych, surowcach lokalnych, bez konserwantów i syntetycznych polepszaczy smakowych. Znak dziedzictwa kulinarnego staje się wyróżnikiem i sposobem na identyfikację produktów bezpiecznych dla konsumenta, cechujących się nie tylko 100% smaku ale również pełnym udziałem surowca wysokiej jakości w oferowanym produkcie.

Obecnie sieć świętokrzyską stanowią podmioty:

1. PPHU „Ankaz” w Kunowie.
2. Zakład Wyrobów Wędliniarskich w Wąchocku.
3. Masarnia „Pod Lasem” w Radoszycach.
4. Masarnia „Swojskie Wyroby” w Staszowie.
5. Jędrzejowska Spółdzielnia Mleczarska w Wodzisławiu.
6. Okręgowa Spółdzielnia Mleczarska w Chmielniku.
7. Gminna Mleczarnia w Pierzchnicy Sp. z o.o.
8. Okręgowa Spółdzielnia Mleczarska w Opatowie.
9. GS Samopomoc Chłopska w Koprzywnicy.
10. GS Samopomoc Chłopska w Staszowie.
11. Piekarnia B. i M. Sroka w Staszowie.
12. PPH Piekarnia „Piekiełko” w Kielcach.
13. PPHU Bojek w Jacentowie.
14. „Jaglana Gierczycka” - Teresa Kmiecicka w Lisowie
15. Firma Gorazd Joanna w Gierczycach.
16. Sklep „AŻE” w Kielcach.
17. Gospodarstwo Agroturystyczne „Ekorab” w Jasieniu.
18. Gospodarstwo Agroturystyczne „Dworek Staropolski”.

19. Gospodarstwo Agroturystyczne i Ekologiczne „Gratka” w Celinach.

20. Gospodarstwo Agroturystyczne „Pytlówka” w Tarczku.

21. Ekologiczne Gospodarstwo Agroturystyczne „Zagroda Królów” w Brześciu.

22. Ekologiczne Gospodarstwo Agroturystyczne „U Zielaża” w Orzechówce.

23. Gospodarstwo Agroturystyczne „Małszyński Zakątek” w Mircu.

24. Gospodarstwo Agroturystyczne „Korzyna” w Korzenniu.

25. Gospodarstwo Ekologiczne „Zabawa” w Skroniowie.

26. Restauracja „Stangret” w Kielcach.

27. Restauracja „Spizarnia” w Kielcach.

28. Hotel „Pod Świerkiem” w Busku-Zdroju.

29. Pensjonat „Zamek Derstawa” w Busku-Zdroju.

30. Hotel „Mateo” w Stopnicy.

31. Stowarzyszenie Miłośników „Pustelni Złotego Lasu” w Rytwianach.

32. Restauracja „Cymes” w Chmielniku.

33. Hotel „Pod Ciżemką” w Sandomierzu.

34. Gospodarstwo Rybackie „Rytwiany” w Szczecze.

35. Gospodarstwo Rybackie „Lasochów” w Kielcach.

36. Sad „Danków” w Dankowie Dużym.

37. Gospodarstwo Agroturystyczne „U Bogusia” w Łosieńcu.

38. Piekarnia - Ernest Noga w Mąchocicach Kapitulnych.

39. Gospodarstwo Sadownicze – Bernadeta i Grzegorz Broda w Milczanach.

40. PPH Maspek w Zawichoście.

41. Gospodarstwo Ekologiczne w Trzciance.

42. Spółdzielnia Producentów Owoców i Warzyw „Nadwiślanka” w Ożarowie.

Janusz Suszyna
OT ŚIR w Sandomierzu

Gospodarstwo Brodów funkcjonuje również pod znakiem towarowym Wyśmienity Produkt Sandomierski

Ogłoszenie oceny produktów tradycyjnych

Popularne szkodniki roślin doniczkowych

Kwiaty doniczkowe stanowią ważny element mieszkania, w którym się znajdują. Wywierają pozytywny wpływ zarówno na estetykę domu jak i na samopoczucie jego mieszkańców. Gorzej, jeśli kwiaty zostaną zaatakowane przez szkodniki, mogące doprowadzić do różnych cho-

rób a nawet do obumarcia roślin, bowiem rośliny doniczkowe tylko wtedy stanowią ozdobę naszych mieszkań domów, kiedy są wolne od chorób i szkodników.

Przyczyny pojawienia się uciążliwych lokatorów są różne i niestety, nie zawsze dają się wyjaśnić. Pojawiają się

najczęściej niespodziewanie – przez tygodnie lub nawet miesiące bywają niezauważone, aż w końcu najczęściej jesienią przystępują do zmasowanego ataku. Szczególnie trudny dla roślin doniczkowych jest okres zimy, kiedy to powietrze w mieszkaniu jest zbyt suche a temperatura za wysoka – wówczas rośliny tracą odporność i w stanie ogólnego osłabienia są atakowane przez szkodniki i różnego rodzaju choroby.

Wg ekspertów rośliny powinno się tak grupować, aby powietrze mogło między nimi krążyć. Ciasnota wśród roślin doniczkowych sprzyja rozprzestrzenianiu się chorób i szkodników. Źródłem zakażenia może być też nowo zakupiona roślina, często zdarza się, że występują one na roślinie w postaci utajonej i rozwijają się dopiero pod wpływem niewłaściwej pielęgnacji. Przy niewielkim porażeniu przez szkodniki można je niszczyć ręcznie, np. przecierając rośliny denaturatem lub sputując roztworem szarego mydła. W przypadku poważniejszego ataku trzeba zastosować silniejsze preparaty, bezwzględnie przestrzegając reguł określonych przez producenta.

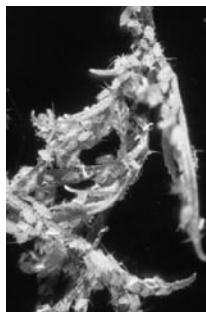
Rośliny doniczkowe są najczęściej atakowane przez takie szkodniki jak: mszyce, tarcznieki, wełnowce, przędziorki i mączliki. Trzeba je zwalczać jak tylko zauważymy pierwsze objawy.

Mszyce osiągają długość do 4 milimetrów i zazwyczaj mają formę małych motyli. Larwy licznie występują na młodych pędach oraz na spodniej części liścia. Larwy mszycy są niezwykle żarłoczne i błyskawicznie wysysają soki z rośliny. Młode liście skręcają się i marszczą a następnie żółkną. Widać na nich zielone lub czarne małe owady i lepka wydzielinę (tzw. rosę miodową). Zainfekowane rośliny przestają rosnąć i stopniowo zamierają. Szkodnik ten przenosi bardzo wiele chorób wirusowych a zaatakowane rośliny podatne są na infekcje grzybów. Naturalnym sprzymierzeńcem w walce z mszycami są ich naturalni wrogowie np. biedronka. Możemy również zastosować roztwór z szarego mydła myjąc nim roślinę. W przypadku silnych infekcji zalecane jest zastosowanie jednego z preparatów na mszyce.

Mszyce najczęściej atakują: *anturium, begonie, azalie, fuksje, pelargonie, werbeny i żłocienie*.

Przędziorki to bardzo małe pajęczki długości do 1 milimetra w kolorze od zielonego przez żółty do pomarańczowego a nawet czerwonego. Efektem ich działalności jest powstanie biało srebrzystych plam na liściach oraz drobnej, delikatnej pajęczynki. Przędziorki wysysają z rośliny soki, efektem czego jest stopniowe zamieranie rośliny. Szkodniki uwielbiają wysokie temperatury przy suchym powietrzu. W takich warunkach rozmnażają się błyskawicznie. W celu zwalczenia roztoczki wymagany jest oprysk odpowiednimi preparatami. Pomocne będzie też obniżenie temperatury, zwiększenie wilgotności i sputkiwanie rośliny wodą. Przędziorki najczęściej atakują *azalie, bluszcz, cissusy, draceny, fikusy i filodendrony*.

Dorośla postać **Mącznika szklarniowego** ma formę małego białego motylka osiągającego do 2 milimetrów długości. Najgroźniejsze są larwy, które żerując na spodniej części liścia wysysają z niego soki. Efektem jest pojawienie się żółtych plam na liściu a następnie jego obumarciu. Zaatakowana roślina błyskawicznie słabnie i przestaje rosnąć. Do zwalczania wykorzystujemy odpowiednie preparaty, np. w postaci ogólnodostępnych sklepach ogrodniczych lepów. Pomocne okaże się również obniżenie temperatury miejsca, w którym znajduje się roślina.

Na atak mączlika najczęściej narażone są: *azalie, fuksje, niecierpki, poinsecje, pelargonie oraz werbeny*.

Równie niebezpieczne dla roślin doniczkowych są **Czerwce**. Trudno je zidentyfikować, ponieważ się nie poruszają i wyglądają jak integralna część rośliny. Są one brązowe i z reguły osiadają się wzdłuż nerwów. Czynnikiem potwierdzającym atak czerwców są obumierające pędy, nekrozy i ogólne zahamowanie wzrostu rośliny. Usunąć je można przecierając szmatką nasączoną mydłem, poprzez wykorzystanie wacika nasączonego alkoholem, poprzez środki chemiczne lub poprzez wprowadzenie do rośliny wrogów czerwców, czyli np. *blonkówki*, która skutecznie je likwiduje. **Czerwce** to grupa szkodników do której zaliczamy **tarcznieki, miseczniki i wełnowce**. Wszystkie owady żerują na spodniej części liścia lub na młodych pędach i żywią się sokiem rośliny. Tarcznieki i miseczniki mają postać brązowych lub żółtych owalnych tarczerek, osiągających wielkość do 3 mm, przyczepionych do spodniej części liścia. Pod liściem pojawia się brązowa lub czarna ciecz, która może wywoływać choroby grzybowe np. *szarą pleśń*.

Wełnowce pokryte są drobnymi nitczkami przypominającymi wełnę. Szkodnik ten żeruje na młodych pędach oraz w kącikach roślin. Cechą charakterystyczną jest fakt, iż tylko samice potrafią latać, a każda z nich jednocześnie może złożyć do 2000 jaj.

Najkorzystniejsze warunki do rozwoju szkodników z grupy czerwców są suche mieszkania o niskiej wilgotności. Zainfekowane rośliny dokładnie oglądamy, fizycznie usuwając wszystkie odnalezione szkodniki. Następnie całą roślinę myjemy wodą z mydłem lub płynem do mycia naczyń. Przy silnych infekcjach zalecane jest zastosowanie chemicznych środków ochrony roślin. Należy pamiętać że preparaty chemiczne najskuteczniej działają w okresie gdy szkodnik ma postać larwy. **Tarcznieki** najczęściej atakują: *rośliny cytrusowe, draceny, juki, kaktusy, krotony, scindapsusy*. W czasie wylęgu larw (który widać gołym okiem) można też spróbować usuwać poszczególne owady tamponem nawilżonym denaturatem. Na ataki **Wełnowców** najczęściej narażone są: *anturia, cissusy, grubosze, hoje, kaktusy, fikusy*. Należy przecierać roślinę rozcieńczonym alkoholem (1:10), np. tamponem nawilżonym denaturatem lub zastosować odpowiedni preparat.

Szkodniki roślin doniczkowych mogą stopniowo doprowadzić do obumarcia naszych kwiatów. Ponadto większość z nich przenosi choroby wirusowe oraz sprzyja rozwojowi chorób grzybowych. Jeśli widzimy, że nasza roślina marnieje, warto jej się dokładnie przyjrzeć, zajrzeć pod liście i obejrzeć młode pędy. Stosując chemiczne środki zwalczania szkodników pamiętajmy jednak, że preparaty te mogą być dla nas szkodliwe i postępujemy zgodnie z zaleceniami znajdującymi się na ulotce dołączonej do preparatu.

Zatem występowaniu szkodników lepiej zapobiegać, przede wszystkim kupując zdrowe rośliny i utrzymując je w odpowiednich warunkach a w przypadku ataku jak najszybciej reagować. Trzeba je zwalczać jak tylko zauważymy pierwsze objawy.

Anna Szymczyk-Tometczak
OT ŚIR w Busku – Zdroju

Źródło: www.swiatkwiatow.pl, www.ogrod-amat.strefa.pl

XIII edycja konkursu „Piękna i Bezpieczna Zagroda – Przyjazna Środowisku” - rozstrzygnięta

Zarząd Świętokrzyskiej Izby Rolniczej w Kielcach uchwałą nr 1/II/11 ogłosił XIII edycję konkursu „Piękna i Bezpieczna Zagroda – Przyjazna Środowisku”.

Celem konkursu jest ochrona środowiska naturalnego polskiej wsi oraz mobilizacja mieszkańców do dbałości o utrzymanie czystości, porządku i bezpieczeństwa w gospodarstwie. W swoich założeniach konkurs powinien stać się zachętą do dbania o poprawę estetyki oraz warunków higieniczno – sanitarnych zagrod wiejskich w celu zwiększenia bezpieczeństwa pracy.

Konkurs powinien również skłonić mieszkańców wsi do podejmowania prac porządkowych oraz przedsięwzięć organizacyjno – technicznych, nie tylko w gospodarstwie, ale także w swym środowisku, m. in. w zakresie:

- zadrzewień,
- zakładania instalacji wodno – kanalizacyjnych,
- budowy oczyszczalni ścieków,
- segregacji i zagospodarowania śmieci,
- poprawy warunków pracy i jej bezpieczeństwa

Uczestnikami konkursu byli właściciele gospodarstw rolnych prowadzący produkcję rolniczą.

Konkurs odbywał się pod patronatem Marszałka Województwa Świętokrzyskiego – Pana Adama Jarubasa.

Jako współorganizatorzy konkursu udział wzięli: Departament Rozwoju Obszarów Wiejskich i Środowiska Urzędu Marszałkowskiego w Kielcach, Świętokrzyski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Modliszewicach, Państwowa Inspekcja Pracy – Okręgowy Inspektorat Pracy w Kielcach, Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego Oddział Regionalny w Kielcach, Świętokrzyska Izba Rolnicza w Kielcach. Przedstawiciele tych instytucji byli członkami Komisji Konkursowej na szczeblu województwa, gdzie jako eksperci oceniali jak są przestrzegane zasady BHP w gospodarstwach rolnych. Na podstawie ar-

kuszy oceny gospodarstw komisja dokonała oceny elementów środowiska pracy według kryteriów ustalonych w regulaminie konkursu.

Konkurs przebiegał w trzech etapach:

I Etap - eliminacje gminne:

- do 15 czerwca przyjmowanie przez urzędy gmin lub pracowników terenowych ŚODR zgłoszeń uczestników do udziału w konkursie
- do 30 czerwca podsumowanie konkursu w gminach i przesłanie zgłoszenia jednego uczestnika do Starostwa Powiatowego

II Etap – eliminacje powiatowe:

Do zadań na szczeblu powiatu należało:

- powołanie przez Starostwo Powiatowe - Powiatowej Komisji Konkursowej,
- dokonanie przez przedstawicieli Powiatowej Komisji Konkursowej przeglądu i oceny zagrod zgłoszonych do konkursu,
- podsumowanie i ogłoszenie wyników II etapu konkursu na szczeblu powiatowym,
- do 31 lipca zgłoszenie jednej najlepszej zagrody w powiecie do Świętokrzyskiej Izby Rolniczej w Kielcach

Do reprezentowania powiatów w etapie wojewódzkim Starostwo Powiatowe wytypowały gospodarstwa przedstawione w tabeli:

III Etap - eliminacje wojewódzkie:

Do zadań na szczeblu wojewódzkim należało:

- powołanie przez Zarząd Świętokrzyskiej Izby Rolniczej Komisji Konkursowej na szczeblu wojewódzkim, która dokona weryfikacji zagrod w III etapie konkursu i podejmie decyzję o kolejności nagród i wyróżnień.
- dokonanie przez przedstawicieli Komisji Konkursowej na szczeblu wojewódzkim przeglądu i oceny zagrod zgłoszonych przez Powiatowe Komisje Konkursowe.
- podsumowanie wyników oraz przyznanie nagród i wyróżnień dla zwycięzców konkursu.

Lp.	Powiat	Imię i nazwisko	Adres zamieszkania	Gmina
1	Busko Zdrój	Marzena i Łukasz Kieras	Komorów 4	Pacanów
2	Jędrzejów	Anna Gabryś	Staniowice 29	Sobków
3	Końskie	Marianna i Bogdan Kmiecik	Olszówka 23	Słupia Konecka
4	Kielce	Magdalena Stefańczyk	Gnieździska 152	Łopuszno
5	Kazimierza Wielka	Dominika i Marcin Wróbel	Zagajów 78	Czarnocin
6	Ostrowiec Św.	Barbara i Waldemar Zielińscy	Borcuchy 5	Bałtów
7	Opatów	Renata i Zbigniew Podczasi	Biskupice 5	Sadowie
8	Pińczów	Anna i Tomasz Bania	ul. Przemysłowa 3A Pińczów	Pińczów
9	Sandomierz	Barbara i Alojzy Rewera	Zawierzbie 6	Samborzec
10	Skarżysko	Joanna i Paweł Sieczka	ul. Iłżecka 183 Skarżysko Kościelne	Skarżysko Kościelne
11	Staszów	Robert Bochenek	Wiśniowa 174	Staszów
12	Włoszczowa	Henryka i Andrzej Hart	Żeliszewice 48	Secemin

Uchwałą nr 1/VIII/11 Zarząd Świętokrzyskiej Izby Rolniczej w Kielcach powołał Komisję Konkursową na szczeblu wojewódzkim dla rozstrzygnięcia konkursu „*Piękna i Bezpieczna Zagroda – Przyjazna Środowisku*”, która w dniach 4,5,8 sierpnia br. dokonała lustracji i oceny gospodarstw zgłoszonych do etapu wojewódzkiego.

W wyniku oceny gospodarstw biorących udział w konkursie i podsumowaniu punktacji zgodnej z kryteriami oceny i regulaminem, zwycięzcami XIII edycji konkursu „*Piękna i Bezpieczna Zagroda – Przyjazna Środowisku*” zostali:

- I miejsce – Państwo Henryka i Andrzej Hart, zam. Żeliszawice 48, gmina Secemin, powiat włoszczowski
- II miejsce – Państwo Barbara i Alojzy Rewera, zam. Zawierzbie 6, gmina Samborzec, powiat sandomierski
- III miejsce – Państwo Dominika i Marcin Wróbel, zam. Zagajów 78, gmina Czarnocin, powiat kazimierski

Uroczyste ogłoszenie wyników konkursu i wręczenie nagród odbędzie się w dniu 11 września br. podczas Dożynek Wojewódzkich w Skalbmierzu.

Zachętą dla gospodarstw biorących udział w konkursie były cenne nagrody ufundowane przez: Marszałka Województwa Świętokrzyskiego, Świętokrzyski Oddział Regionalny Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, Bank Spółdzielczy w Kielcach, Państwową Inspekcję Pracy Okręgowy Inspektorat Pracy w Kielcach, Kasę Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego Oddział Regionalny w Kielcach, Towarzystwo Ubezpieczeń Wzajemnych „TUW” Biuro Regionalne w Rzeszowie Oddział w Kielcach, Świętokrzyski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Modliszewicach i Świętokrzyską Izbę Rolniczą.

Świętokrzyska Izba Rolnicza w Kielcach składa serdeczne podziękowania wszystkim uczestnikom XIII edycji konkursu „*Piękna i Bezpieczna Zagroda – Przyjazna Środowisku*”, jak również instytucjom i osobom zaangażowanym w przebieg i organizację konkursu.

**Agnieszka Łodej
Biuro ŚIR Kielce**

Nasze Kulinarne Dziedzictwo - Smaki Regionów

Wniedzielę 12 czerwca w Skansenie Muzeum Wsi Kieleckiej w Tokarni odbył się 11 finał regionalny ogólnopolskiego Konkursu „**Nasze Kulinarne Dziedzictwo - Smaki Regionów**”.

Jego celem jest identyfikacja i zgromadzenie wiedzy o oryginalnych produktach żywnościowych w poszczególnych regionach Polski. Organizatorem głównym konkursu w naszym regionie jest Urząd Marszałkowski Województwa Świętokrzyskiego wraz z Polską Izłą Produktu Regionalnego i Lokalnego.

Świętokrzyska Izba Rolnicza popiera inicjatywę i co roku wspiera Konkurs poprzez ufundowanie nagrody dla jednego wyróżnionego produktu. W tym roku nagrodę wręczył **Robert Fatyga Członek Zarządu ŚIR**.

Produkty w Konkursie oceniane były w czterech kategoriach. W każdej kategorii istnieje możliwość otrzymania nagrody głównej i wyróżnień. Produkty biorące udział w tym roku w liczbie 45, zostały ocenione następująco:

W kategorii **Produkty regionalne pochodzenia zwierzęcego** nagrody otrzymały:

Podkategoria: **Produkty i przetwory mięsne**

Kiełbasa wiejska z Nowej Wsi - producent Agnieszka Zdzisław Nowak Staropolska Garmazierka S.C.

Udziec dworski z Kunowa - producent Albert Pustuła PPHU „ANKAZ”

Wyróżnienia w tej podkategorii otrzymały:

Pilecki salceson z uchem - producent „WIR” Łopuszno

Smalec gęsi do chleba - Małgorzata Król KGW Grzybowa Góra

Podkategoria: **Produkty mleczne**

Nagroda: **Masło chmielnickie** - Okręgowa Spółdzielnia Mleczarska w Chmielniku

Wyróżnienie: **Ser twarogowy naturalny świętokrzyski** - OSM w Jędrzejowie

Podkategoria: **Miody**

Nagrodę otrzymał **Miód akacyjny** - Paweł Zygmunt - Gospodarstwo Pasieczne w Łątku

W kategorii: **Produkty regionalne pochodzenia roślinnego** jury przyznało nagrody w podkategoriach: **Przetwory owocowe**

Żurawino na surowo Monika Klimek - KGW Niwy

Morela sandomierska „Zaleszczycka” - Grażyna i Andrzej Borkowscy Pawłów Gm. Zawichost.

Podkategoria: **Przetwory zbożowe** - nagrodzono **Chleb żytni wólecki** - produkowany w Piekarni Barbary Sroki w Woli Wiśniowej k. Staszowa

Podkategoria: **Wyroby cukiernicze**

Nagroda: **Pączki od Szarego** - Cukiernia Edwarda Szarego z Opatowa

Wyróżnienia: **Piotrowskie obwarzanki** - Maryla Domagała Piotrów Podłazy Gm. Łagów

Biedok chłopski -KGW „Macierzanka” z Miedzianej Góry

Podkategoria: **Napoje alkoholowe**

Nagroda: **Nalewka królewska** - Teresa Sowula z Kikowa w Gm. Solec Zdrój

Wyróżnienia: **Miodówka świętokrzyska** -Pasieka „Pszczeli Dworek”

Dębówka - Maria i Krzysztof Świtoń ze Starego Grzybowa

Jabłkówka z Grzybowej Góry- KGW Grzybowa Góra Jury przyznało także dwie **nominaacje do Perły**. Otrzymały je:

Mięta pińczowska i Morela sandomierska.

Pozostali wystawcy otrzymali nagrody pocieszenia i dyplomy za udział w konkursie.

Przewodniczącą komisji konkursowej była **Izabela Byrszewska** - prezes Polskiej Izby Produktu Regionalnego i Lokalnego. Z ramienia ŚIR w pracach komisji uczestniczyła **Ewa Borycka** - główny specjalista ds. agroturystyki i wiejskiego gospodarstwa domowego.

Ewa Borycka
OT ŚIR w Sandomierzu

Wieści z Izby – Świętokrzyskiej Izby Rolniczej w Kielcach

Adres Redakcji:

ul. Chopina 15/3 25-356 Kielce, tel./fax (41) 344 18 73

Redakcja: Julian Tryka, Agnieszka Łodej

ISSN 1505-34-74, Egzemplarz bezpłatny

Skład i druk: Zakład Małej Poligrafii Wiktor Nowakowski, Kielce, Os. Na Stoku 51 j, tel. (41) 362 39 00

UBEZPIECZAJMY SIĘ U SIEBIE

i twórzmy coraz większą społeczność wzajemnego wsparcia

Dzięki uchwaleniu ustawy o działalności ubezpieczeniowej w 1990r. w Polsce zostały reaktywowane, po kilkudziesięcioletniej przerwie, Towarzystwa Ubezpieczeń Wzajemnych. Najstarszym z nich jest Towarzystwo Ubezpieczeń Wzajemnych „TUW”. W przeciwieństwie do Spółek Akcyjnych, nastawionych wyłącznie na zysk, członkowie Towarzystwa zrzeszają się, aby zapewnić sobie i rodzinom świadczenia na wypadek zdarzeń losowych, chociażby powodzi czy huraganu – a zysk powraca do ubezpieczonych, np w postaci zmniejszonych składek.

Pod koniec lata rolnicy podejmują ważne decyzje również te, gdzie wykupić polisę i na jaką sumę ubezpieczyć najbliższą rodzinę oraz majątek, uprawy i zwierzęta gospodarskie. Podobne decyzje zapadają w samorządach gminnych a także parafiach i diecezjach. Dla samorządów terytorialnych towarzystwa wzajemnościowe są rzetelnym partnerem zapewniającym ochronę ubezpieczeniową przede wszystkim od OC (odpowiedzialności cywilnej) We

„wzajemności” ubezpieczają się rolnicy, lekarze, pielęgniarki, sędziowie, parafie. Ochronę swojego majątku coraz częściej powierzają nam samorządy gminne ubezpieczające mienie komunalne: grunty, budynki mieszkalne, biurowe i administracyjne, drogi publiczne, inwestycje, komunikację. Samorządy gminne i powiatowe są partnerem dla towarzystw ubezpieczeń wzajemnych. Często zawierają porozumienia i łączą się w grupy celem wspólnego ubezpieczenia się, a wtedy ich ochrona staje się bardziej skuteczna, ponieważ zmniejsza się ponoszone ryzyko zaistniałe wskutek huraganu, powodzi, pożarów.

Towarzystwo Ubezpieczeń Wzajemnych „TUW” ubezpiecza rolników obowiązkowo od ognia, odpowiedzialności cywilnej z tytułu prowadzenia gospodarstwa rolnego, OC posiadaczy pojazdów mechanicznych a także prowadzi dobrowolne ubezpieczenia mienia, zwierząt, upraw i inne.

Ponadto, jako jedna z niewielu firm ubezpieczeniowych funkcjonujących na polskim rynku, oferujemy obowiązkowe ubezpieczenia upraw z dopłatami z budżetu państwa.

Naszym wyróżnikiem spośród wszystkich zakładów ubezpieczeniowych stały się Związki Wzajemności Członkowskiej – organizacje środowiskowe, poprzez które mamy nie tylko mocną więź z członkami towarzystwa, ale które umożliwiły naszym członkom uzyskanie ochrony ubezpieczeniowej za rozsądną stawkę i przede wszystkim na uczestnictwo w działalności Towarzystwa.

Związki Wzajemności Członkowskiej, na równi z Udziałowcami, decydują o kształcie Towarzystwa, jego polityce czyli o jego przyszłości. Każdy ubezpieczony członek TUW „TUW” staje się współwłaścicielem Towarzystwa.

Indywidualne rozliczenie każdego ze Związków Wzajemności Członkowskiej powoduje ustalenie składki ubezpieczeniowej dla jego uczestników. Członkowie Związku Wzajemności Członkowskiej decydują o sposobie wykorzystania nadwyżki finansowej. Po zakończeniu okresu rozliczeniowego ZWC nadwyżka ubezpieczeniowa wypracowana przez związek pozostaje

w związku. Członkowie związku mogą przeznaczyć nadwyżkę na obniżenie składki lub inny wspólny cel.

Od roku na mocy porozumienia z Krajowym Stowarzyszeniem Sołtysów w ramach TUW „TUW” działa kolejny Związek Wzajemności Członkowskiej „SOŁECTWO”. Umożliwia on sołtysom, byłym sołtysom, członkom rad sołeckich i członkom Stowarzyszeń sfederowanych w KSS korzystanie z ochrony ubezpieczeniowej opartej na zasadzie wzajemności.

Zapraszamy do zapoznania się z ofertą TUW „TUW” na stronie internetowej: www.tuw.pl oraz bezpośrednio poprzez kontakt z naszym Oddziałem w Kielcach.

TUW „TUW” Oddział w Kielcach

ul. Targowa 18

25-520 Kielce

tel: 41 34 30 418, fax 41 34 30 182

e-mail: biuro32@tuw.pl

LOTERIA PROMOCYJNA

„110 nagród na 110-lecie Banku”

Skoda Fabia oraz 109 atrakcyjnych nagród AGD/RTV

czas trwania loterii: 01.09.2011 do 30.04.2012

**Skorzystaj z produktów i usług Banku,
wypełnij kupon i wygraj atrakcyjne nagrody.**

Każdy kolejny produkt lub usługa = kolejna szansa na wygraną!

Szczegóły: 41 367 00 99
www.bskielce.com